

KERKENBELEIDSPLAN AFFLIGEM

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

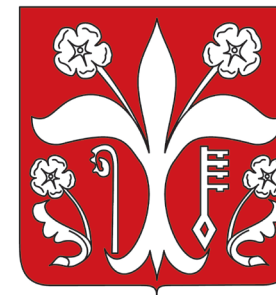
We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

AFFLIGEM

12/06/2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
INLEIDING	4
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	7
2. FICHE PER KERKGEBOUW	7
2.1. Onze-Lieve-Vrouwbezoekingskerk in Essene	8
2.1.1. Identificatie	8
2.1.2. Beschrijving	9
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	21
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	26
2.2. Sint-Michielskerk in Hekelgem	27
2.2.1. Identificatie	27
2.2.2. Beschrijving	28
2.2.3. Situering in de ruimtelijke omgeving	41
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	45
2.3. Sint-Jan Evangelistkerk in Terafene.....	46
2.3.1. Identificatie	46

.....	46
2.3.2. Beschrijving	47
2.3.3. Situering in de ruimtelijke omgeving	56
.....	60
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	61
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	63
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	63
BESLUIT.....	68

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Affligem:

1. Onze-Lieve-Vrouwbezoekingskerk te Essene, Kerkplein z.n., 1790 Essene
2. Sint-Michielskerk, Kerkstraat z.n., 1790 Hekelgem
3. Sint-Jan-Evangelistkerk, Driesstraat 1, 1790 Teralfene

Aan de basis van dit kerkenbeleidsplan ligt een uitgebreid voortraject.

Deel I: 2013 t/m 2015

In de eerste plaats werd overleg gepleegd tussen de canonieke eindverantwoordelijken en de pastorale organen om te komen tot een pastoraal plan voor de toekomstige 'pastorale zone' (die voor ons niet samenvalt met de grenzen van één gemeente maar wel met twee gemeenten; nl. Affligem en Liedekerke), op basis van het voor het dekenaat door de bisschop goedgekeurde pastorale plan.

Dienaangaande werd al grotendeels duidelijk wat het toekomstige gebruik van de parochiekerken zou worden.

De pastorale verantwoordelijken overlegden op basis van dit plan met de kerkraden over de gevolgen van de inzichten op pastoraal vlak voor het beheer van de gebouwen van de eredienst (timing, noodzakelijke investeringen, eventuele nevenbestemming, prioriteiten, ...) om te komen tot een geïntegreerd voorstel voor de parochies van de ganse gemeente.

Installatievergadering Centraal kerkbestuur (CKB) Affligem dd. 14 december 2015.

Deel II: 2015 t/m 2017

- vergadering CKB dd. 04/03/2016 : het centraal kerkbestuur neemt regierol op m.b.t. de voorbereidingen van het kerkenplan mits terugkoppeling naar de onderscheiden kerkraden
- vergadering CKB dd. 06/10/2016 : ophijsting mogelijke nevenbestemmingen per parochiekerk en visie omtrent investeringen kerken op middellange en lange termijn (rapporten Monumentenwacht)
- netwerkmoment 'Visie over de toekomst van kerkgebouwen' dd. 16/11/2016 georganiseerd door Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen en de intercommunale Haviland ten behoeve van gemeentebesturen en kerkraden
- vergadering CKB dd. 08/12/2016 : bespreking mogelijkheid nevenbestemmingen kerken en noodzaak tot opstellen gebruiksovereenkomst
- vergadering CKB dd. 26/01/2017 : bespreking model gebruiksovereenkomst kerken en huishoudelijk reglement op te stellen per kerk (door kerkraad)
- overleg met gemeentelijke overheid dd. 07/02/2017 o.a. timing kerkenplan
- vergadering CKB dd. 09/03/2017 : kennisname goedkeuring model gebruiksovereenkomst kerkgebouwen door kerkraden en ondersteuning door De Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst Pajottenland & Zennevallei (IOED) om het kerkenplan verder uit te werken (technische fiche, historische achtergrond, architecturaal luik, stedenbouwkundig luik, omgevingsbeschrijving,...).
Afspraak werd gemaakt dat elke voorzitter namens zijn kerkraad de 'insteek kerkenplan' bezorgt aan Thomas D'hoker van IOED.
- vergadering dd. 28/04/2017 met leden CKB en Thomas D'hoker : bespreking ontwerp kerkenbeleidsplan

Deel III: 2025

- Vergadering dd. 07/04/2025 met Lara Devos van IOED ZENDER met Kerkfabriek Sint-Michielskerk ter verduidelijking actualisatie Kerkenbeleidsplan
- Vergadering CKB met pastoor Sven Bosmans dd. 21/05/2025
- Vergadering CKB met gemeentebestuur dd. 12/06/2025

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Affligem, het centraal kerkbestuur van Affligem en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van het aartsbisdom Mechelen-Brussel op .....
- door de gemeenteraad van de gemeente Affligem op .....

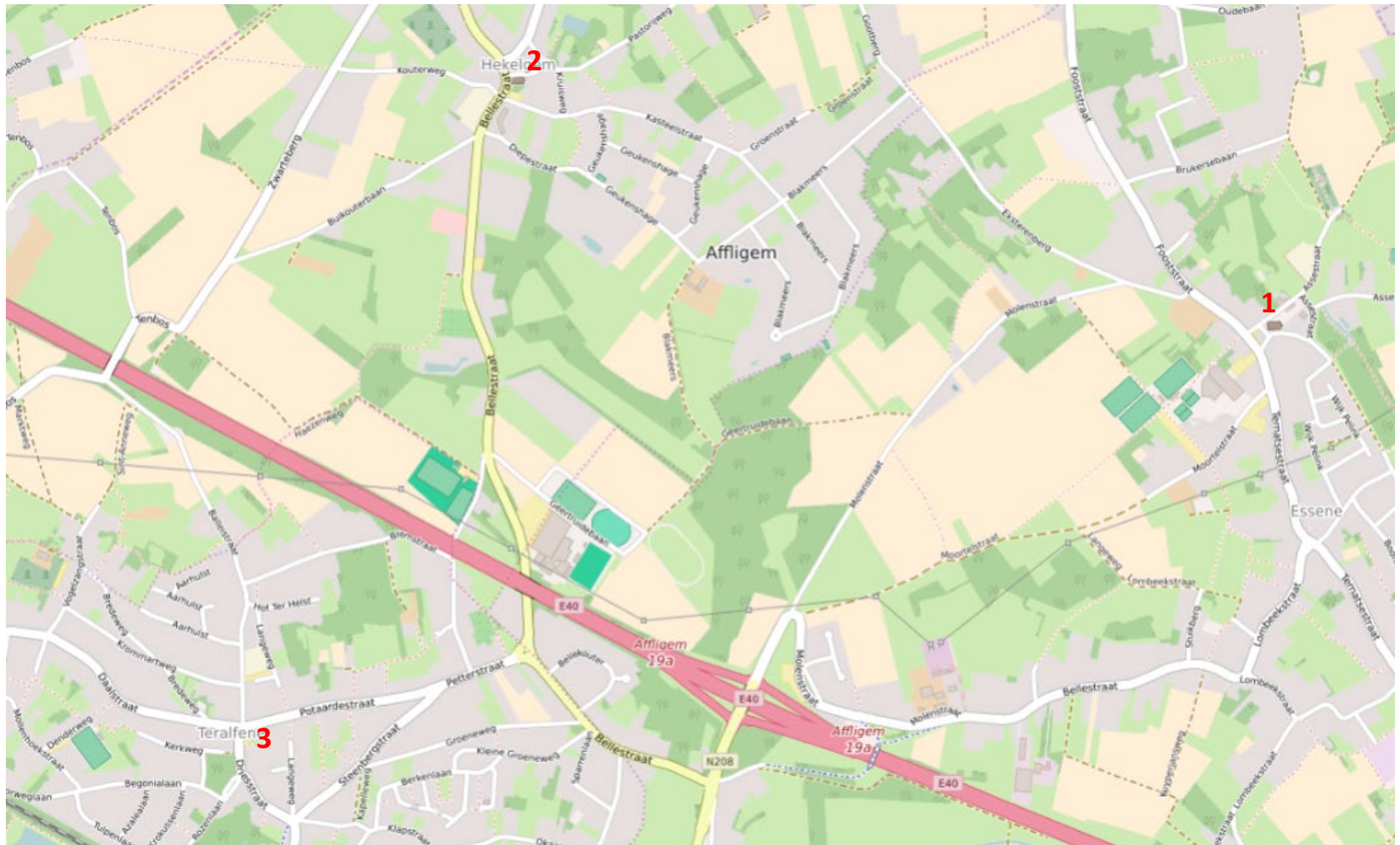
In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. Onze-Lieve-Vrouwbezoekingskerk te Essene, Kerkplein z.n., 1790 Essene
2. Sint-Michielskerk, Kerkstraat z.n., 1790 Hekelgem
3. Sint-Jan-Evangelistkerk, Driesstraat 1, 1790 Teralfene

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Onze-Lieve-Vrouwbezoekingskerk in Essene

2.1.1.

Identificatie

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Adres

Kerkplein z.n.
1790 Essene

Beheerder

KerkfabriekAffligem

Beschikbare gegevens

Parochiekerkenbevraging CRKC
Rapport monumentenwacht

Pastorale zone
Federatie Essene

Bouwkundige gegevens

Bouwjaar 12de -begin 13de eeuw
Architect /

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

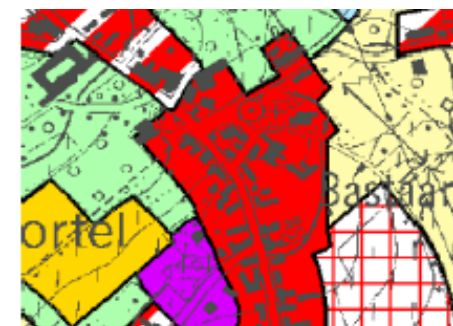
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Beschrijving

De kerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking is een overwegend neoclassicistisch gebouw van bak- en natuursteen. Ze heeft een ingebouwde zandstenen westertoren met vroeggotische 13de-14de eeuwse kern, drie beuken van 1835, een koor met drizijdige apsis van 1851 en twee sacristieën. De sobere barokdeur dateert van 1644. Het interieur is eenvoudig, met Toscaanse zuilen op een achzijdig voetstuk, boogvormige arcades en een gedrukt gewelf in de middenbeuk.

Ruimtelijke en juridische context

Monument 21/08/1979

Gewestplan: woongebied met aansluitend woonuitbreidingsgebied, woongebied met landelijk karakter, groengebied en industriegebied

Accommodaties in en rond

Pastorie: er is geen pastorie

Kerkhof: nee

Plein: ja, rondom de kerk

Parking: ja

Bouwfysische toestand

Rapport Monumentenwacht

Contexten

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/38814>

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De inventaris van het onroerend erfgoed beschrijft het kerkgebouw als volgt:

“Vierkante westtoren van zandsteen, gestut door korte steunberen met driedubbele versnijding, geprofileerd kordon onder de spitsboogvormige galmgaten met galmborden (13de of 14de eeuw); ingesnoerde leien naaldspits. Vrij eenvoudige barokdeur met geprofileerd beloop, uitgewerkte sluitsteen en imposten met opschrift ANNO/ 1664. De rondboogvormige bovenvensters met ijzeren roedeverdeling werden aangebracht tijdens de opbouw van het schip (1835).

Aanleunende zijbeuken: westgevel met zandsteenbekleding op een afgeschuinde sokkel; rondboogvensters zoals in de toren. De noord- en zuidgevels van baksteen rusten eveneens op een dergelijke sokkel; bouwnaad tussen de vijfde en de zesde travee naar het oosten. Rondboogvensters in vlakke arduinen omlijstingen met lekdrempels, imposten en een smalle sluitsteen. Hogere, maar doorlopende sokkel (terreinhelling) onder het koor met blinde apsis, afgelijnd door hoekstenen.

Breed leien zadeldak boven het volledige en vrij hoge schip, waardoor de toren, vanuit het oosten, een ietwat gedrongen, ingezonken uitzicht biedt.

Binnenin, grote scheiboog tussen toren en schip; boven het doksaal, kruisribgewelf opgevangen door kraagstenen met uitgewerkt figuurtje aan de westzijde en door geprofileerde consoles aan de schipzijde.

Eenvoudige pseudo-basilicale opstand: Toscaanse zuilen op achtzijdig voetstuk, korfboogvormige arcaden en sterk ingedrukt gewelf in de middenbeuk; plafonds op moerbalken in de zijbeuken.

Pseudo-kruisribgewelf boven de apsis die geritmeerd wordt door composietzuilen en heiligennissen en afgelijnd door een neoclassicistisch hoofdgestel.

Barok en classicistische meubilair, onder meer de preekstoel (17de eeuw) en de communiebank (eerste helft 18de eeuw).

Talrijke grafplaten onder meer aangebracht tegen de westgevel en het koor (eerste helft 18de eeuw en 19de eeuw).”

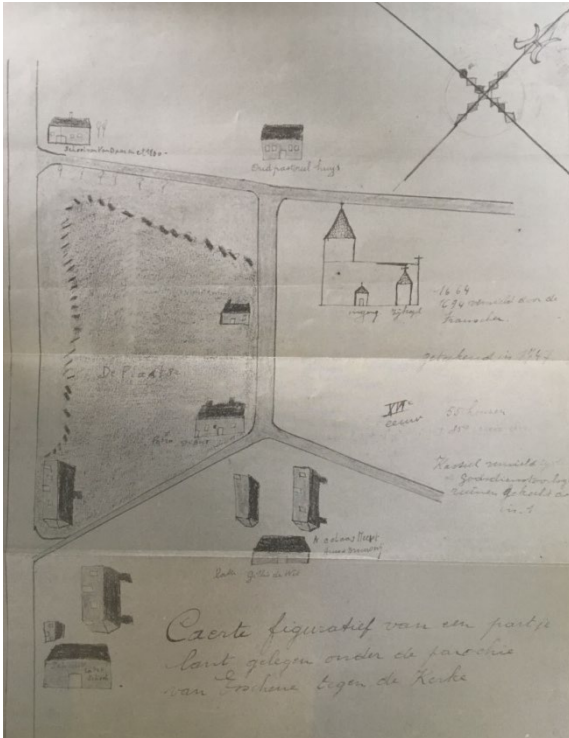

Zicht op het koor (1943) en zicht op het doksaal (1973), KIK

Met het aanbreken van de Oostenrijkse Periode (1715-1795) in de 18de eeuw ontstond er opnieuw een periode van rust, welvaart en economische bloei. In 1794 viel ons land terug in de handen van Frankrijk, maar de officiële afkondiging kwam er pas op 1 oktober 1795. De troepen gingen over tot plunderingen en rooverij. De invoering van de "bloedwet" verplichtte de jonge mannen voor vreemde belangen te gaan vechten op alle Europese slagvelden. Op 27 oktober 1798 werd door de Fransen jacht gemaakt op de opstandelingen die zich in de bossen van Muilem en Essene schuil hielden. Op godsdienstig vlak werden kloosters afgeschaft, kerken werden gesloten en kerkgoederen werden verkocht. In 1798 werden de kloostergoederen van de abdij Affligem verkocht aan derden.

Elk dorpje was een kleine agrarische gemeenschap op zich, eerder arm en klein, met een beperkte infrastructuur. Sindsdien, en dan vooral sinds de tweede wereldoorlog, evolueerden de drie dorpen snel naar de half verstedelijkte, welvarende en dichter bevolkte gemeente die Affligem nu is.

Eenbeukig kerkgebouw met transeptarm en aangebouwde sacristie, illustratie overgenomen van kaart van landmeter De Doncker uit 1747 in 1971, R. Mertens

Bouwgeschiedenis van de Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk

Tot 1274 vormde Essene samen met Hekelgem één parochie, sinds 1105 onder het patronaat van de abdij van Affligem. De bouw van het huidige kerkgebouw vond vermoedelijk plaats in navolging van de scheiding met Hekelgem, namelijk het bouwen van een nieuw gotisch kerkgebouw als uiting van de verzelfstandiging van de parochie.

De bouwgeschiedenis van de Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk is tot vandaag nog niet grondig onderzocht. Ook in de inventaris van onroerend erfgoed blijft de beschrijving zeer beperkt. Een literatuuronderzoek bracht volgende gebeurtenissen uit de bouwgeschiedenis aan het licht:

- De 16de eeuw was een periode van oorlog en verwoestingen. In 1566 vielen Calvinistische benden Essene binnen. De Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk zal hierbij beschadigd worden. De aard van de schade is niet gekend.
- Op 17 en 18 januari 1684 werden verschillende dorpen in het Pajottenland door de Fransen afgebrand, omdat zij niet in staat waren hun oorlogsbelasting te betalen. Op 7 juli 1691 gebeurde dit opnieuw en in 1695 trokken de Fransen terug door onze streken, waarbij het Ankerhof volledig verwoest werd. Uit de kerkrekeningen blijkt dat ook het kerkgebouw in de brokken deelde:
  - o In 1694-1695 werden talrijke uitgaven neergeschreven voor herstellingen aan de kerk
  - o In de kerkrekeningen van 1698 vinden we betalingen aan schaliedekkers, tingieters, metsers, glasmakers,...
- In de rustige Oostenrijkse Periode (1715-1795) werd de kerk in ere hersteld. De kerkrekeningen vermelden volgende herstellingen:
  - o 1723 herstellingen aan het koor
  - o 1739 herstelling van het dak
  - o 1755 herstelling van de toren

Huidige Hoeve Ankerhof te Essene. Oudste vermelding in de loop van de 17de eeuw. Wegens de verwoesting door het Franse leger werd de hoeve volledig heropgebouwd in 1702, Inventaris Onroerend Erfgoed

Na de Franse Periode (1794-1815) was de kerk zeer vervallen. In de kerkrekeningen uit de jaren 1816 tot 1818 staat dat het hele kerkgebouw een grondige opknapbeurt kreeg, inclusief de kerkhofmuur. Daken werden hersteld, glas-, metsel- en houtwerk werden aangepakt.

- Na de Franse bezetting was de Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk sterk vervallen. Door het uitblijven van dringende restauratiewerkzaamheden en vanuit de nood aan een groter kerkgebouw werd er geopteerd om, met uitzondering van de toren, een nieuw kerkgebouw op te trekken. In 1835 werden nieuwe zijmuren opgetrokken die de kerk hoger en breder maakten. De huidige zuilen van het schip staan op de plaats van de voormalige buitenmuren. Materiaal van de oude muren werd geïncorporeerd in de plint van de nieuwbouw.

Om de kerktoren stabiel te maken voorzag men aan de voorgevel twee extra steunberen. Het geheel werd opgetrokken naar neoclassicistisch model.

De Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk te Essene in 1943. De sacristie is duidelijk later toegevoegd en doorbreekt de opbouw van de gevel, KIK

Het koor van de kerk werd in 1850 vernieuwd na het verschijnen van scheurvorming. Naast een nieuw koor werd onmiddellijk een nieuwe sacristie opgetrokken. In 1855 waren de bouwwerken afgerond en startte men met de aankleding van het interieur. Zo werd het doksaal vernieuwd en het van Peteghem orgel hersteld door Pieter Anneessens, orgelmaker uit Ninove.

- In 1863 krijgt de toren nog een nieuwe klok vervaardigd bij Severinus Van Aerschodt.

Het Van Peteghem orgel, KIK

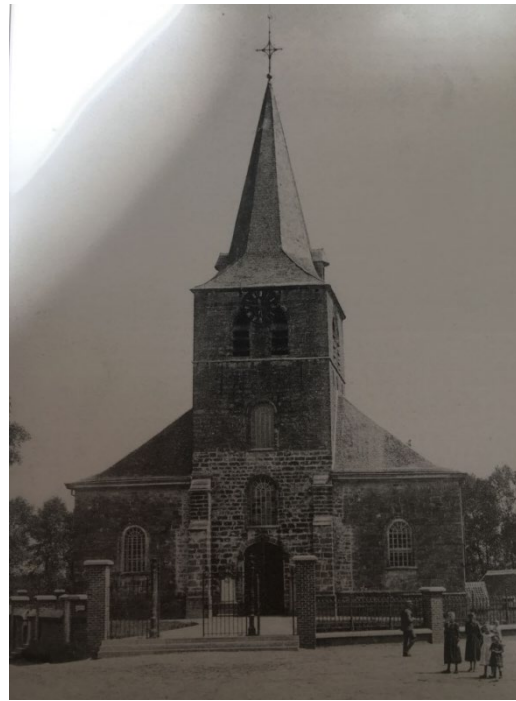
De inhuldigingsstoet van de nieuwe klok in april 1947, R. Mertens

- Tussen 1904 en 1906 werden vier nieuwe gasramen, twee voor het koor en één voor elke kapel, besteld bij Jules De Dobbelaere uit Brugge. De Dobbelaere was de opvolger van het Huis Couck, een gerenommeerd glazenatelier te Brugge. De glasramen werden bekostigd door Z.E. Heer Piot, pastoor te Essene. De ontwerptekeningen liggen nog bewaard in het tekeningenarchief van het atelier dat wordt bewaard in het KADOC te Leuven.
- In 1943 werden de klokken gestolen door de Duitse bezetter. Na de bevrijding werd er bij de inwoners van Essene geld opgehaald om nieuwe klokken te laten gieten bij klokkenmaker Sergeys te Leuven. Op 7 april 1947 werden de nieuwe klokken plechtig ingehaald met een stoet gevormd door de schoolkinderen van de gemeente.
- In de jaren 1960-1970 vond de ontgraving van het kerkhof rond de kerk plaats. Met het verlies van deze functie zal ook de toegangspoort en omheining van het kerkhof verdwijnen in de loop van de jaren.
- De meest recente ingreep dateert uit 2010-2013, namelijk de restauratie van het Van Peteghem orgel onder leiding van de firma Lapon.

De architect van het 19de-eeuwse kerkgebouw blijft ongekend. De opbouw en vormgeving doet sterk denken aan de projecten van Louis Spaak (1803-1893). Als provinciaal architect van Brabant was hij zeer actief in de regio. In Dilbeek en in Roosdaal staan twee zeer gelijkaardige kerkgebouwen van zijn hand: de Sint-Rumolduskerk te Schepdaal en de Sint-Martinuskerk te Strijtem.

De kerk bevat naast het orgel verschillende andere waardevolle stukken kerkmeubilair waaronder een Kruisafname van Van Thulden en een zeventiende eeuwse barokke preekstoel in eik afkomstig uit het verdwenen karthuizerklooster van MUILEM in buurgemeente Liedekerke.

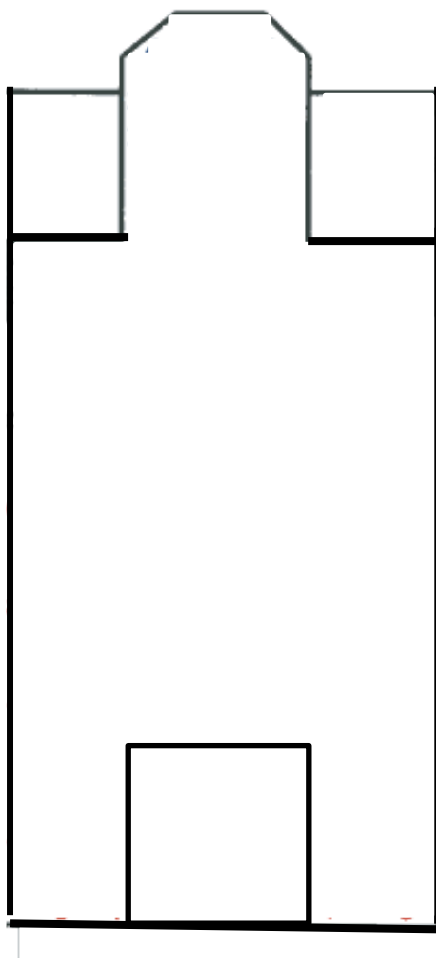

Evolutie van het kerkhof:
in de jaren 1950 nog
duidelijk een kerkhof
aanwezig, in de jaren
1970 vinden ontgravingen
plaats, maar de
kerkhofmuur en de
omheining zijn nog
aanwezig. Vandaag is ook
de omheining verdwenen,
KIK & Inventaris
Onroerend Erfgoed

De gelijkenis met de Sint-
Rumolduskerk te
Schepdaal en de Sint-
Martinuskerk te Strijtem
zijn treffend, KIK &
Inventaris Onroerend
Erfgoed

b) Architecturale mogelijkheden

Kerkgebouw

De Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk omvat een vierkante westtoren met aansluitend het schip met aanleunende zijbeuken. Het koor sluit aan op het schip en kent een driezijdige koorafsluiting. Het koor wordt geflankeerd door sacristie en stooklokaal. Het schip en de zijbeuken liggen onder eenzelfde leien zadeldak. Bij het betreden van het kerkgebouw vormt een grote scheiboog de overgang tussen de toren en het schip. De plattegrond is vormgegeven naar een eenvoudige pseudo-basilicale opstand: Toscaanse zuilen op achtzijdig voetstuk, korbboogvormige arcaden en sterk ingedrukt gewelf in de middenbeuk. De zijbeuken kennen een plafond op moerbalken. Pseudo-kruisribgewelf boven de apsis die geritmeerd wordt door composietzuilen en heiligen nissen.

Er is geen uitdrukkelijk christelijk beeldprogramma aanwezig.

Het oorspronkelijk neoclassicistische interieur kent vandaag een monochrome beschildering. De aankleding van het interieur volgt geen uitgewerkt programma. Het oude barokke en classicistische meubilair werden teruggeplaatst binnen een anders kaal kerkgebouw. Het meubilair omvat onder meer een 17de-eeuwse preekstoel en een 18de-eeuwse communiebank.

Technische installatie

- De gemeente Affligem bekostigde een nieuwe verwarmingsinstallatie die perfect beantwoordt aan de laatste normen van conservatie van het kunstpatrimonium.
- De verlichting in de kerk is recent en werkt goed.
- De hele kerk wordt bewaakt door een inbraak- en brandalarm geïnstalleerd op initiatief van de Vlaamse Gemeenschap.
- De geluidsinstallatie is dringend aan vervanging toe.
- Rolstoelvriendelijk: Hellend vlak van rijbaan naar de kerk. Deuropening breder dan 90 cm.

Uitbreidingsmogelijkheden

De kerk bevindt zich in het midden van het dorp op een plein en is omringd door een ommuurd gewezen kerkhof. Kerk ligt op een vrij klein perceel ingesloten door straten en ten oosten door andere percelen. Parking ten zuidwesten van het kerkplein. Er zijn nog verschillende historische grafmonumenten aanwezig in deze omgeving die voor de rest is ingericht als publieke tuin met banken, gazon en plantsoenen. Al heeft het geheel dringend nood aan een opwaardering, renovatie, anti-vandalisme-ingrepen en maatregelen die het onderhoud van de tuin meer conform de nieuwe politiek inzake onkruidverdelging maken.

Gezien er geen artistieke samenhang meer is tussen de verschillende onderdelen van het kerkgebouw kan het bouwwerk indien nodig in verschillende zones opgedeeld worden. Zo kan het koor, de zijbeuken en het schip als afzonderlijke entiteiten opgesplitst worden.

c) Bouwfysische toestand

De algemene toestand van het kerkgebouw is relatief goed en laat probleemloos gebruik toe. Zoals vele historisch gebouwen in publiek bezit hebben onderhoud en renovatie de laatste decennia niet of sporadisch plaatsgevonden. Het interieur van de kerk bevindt zich in algemeen in een goede toestand, maar vertoont enkele gebreken in het stucwerk na een vochtproblematiek die recent is aangepakt.

De uitgevoerde werken:

- Restauratiewerken dak, het dak is gerestaureerd
- Restauratie van de toren en voorgevel van de kerk
- Afwatering is op orde gebracht
- De gemeente Affligem bekostigde een nieuwe verwarmingsinstallatie die perfect beantwoordt aan de laatste normen van conservatie van het kunstpatrimonium.
- Grondige restauratie Peteghem orgel. Deze is terug perfect bespeelbaar voor de erediensten en concerten.

De gewenste werken:

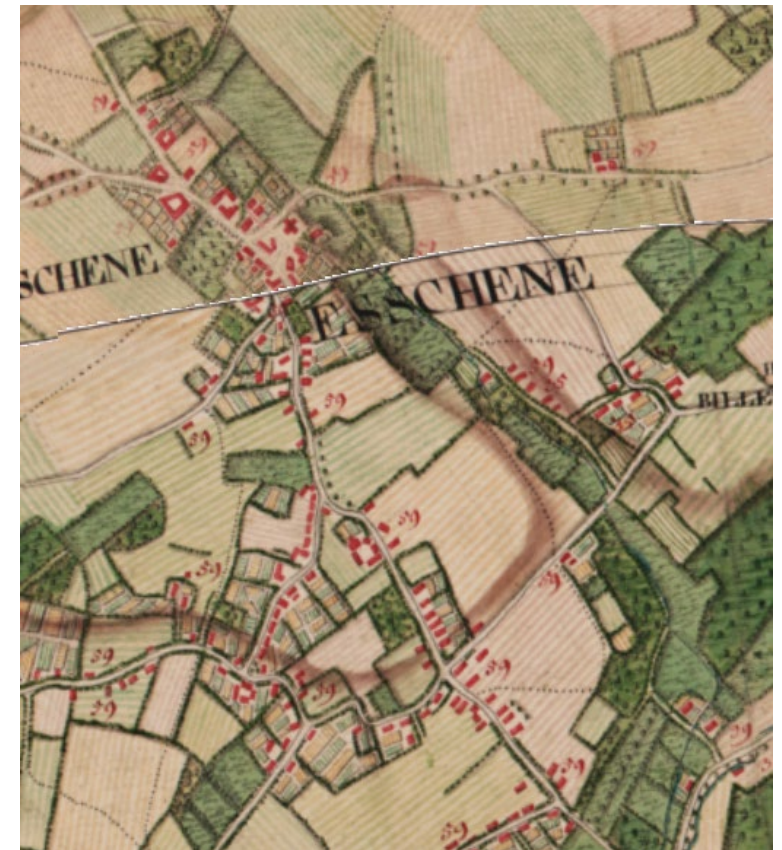
- Restauratie van de stucplafonds. Op verschillende plaatsen instabiel geworden door op te drogen
- Restauratie van de glasramen in het koor
- Stratigrafie + restauratie muren om de originele muurbeschildering in 'Faux Marbre' terug zichtbaar te leggen
- Nieuwe geluidsinstallatie
- Nieuwe lichtinstallatie
- Nieuw sanitair voor nevenbestemmingen
- Aankoop verplaatsbaar altaar en lezernaars
- Restauratie van de vloer in het koor
- Herzien en brandveilig maken elektriciteitsinstallatie
- Voorzien kleine keuken en mobiele toog voor nevenbestemmingen
- Camerabewaking zodat de kerk vaker opengesteld kan worden naar het publiek
- Valorisatie kerkhof rond de kerk

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

In het kaartboek van de abdij van Affligem staan enkele kaarten met zichten op Essene. De bebouwde gebieden werden hier echter niet in opgenomen. De kaart toont een sterk ontgonnen gebied met weinig bos en vooral akker en veldcomplexen.

De oudste kaart met zicht op het centrum dateert uit de Oostenrijkse Periode (1715-1795) en is de kaart van Ferraris 1771-1777. Essene neemt de vorm aan van een lintdorp met als centrale as de Ternatstraat en uitlopers in de Fooststraat. Haaks op deze as ligt de Bellestraat waarlangs zich eveneens een hoge bouwconcentratie bevindt. Secundaire assen zijn de Moortelstraat en de Lombeekstraat. Merkwaardig is nog het afgezonderde centrum "Bellewey" ten noordoosten van de kerk.

Zicht op het lusvormig gebied tussen de Bellestraat en de Ternatstraat, Joos de Deken, ca. 1727. Akkerland in het roos, weiden in het groen en bos met boombeplanting aangeduid, J. Ockeley

Ternatstraat als centrale as met haaks daarop de Bellestraat als voornaamste bouwconcentratie-assen, Kaart van Ferraris 1777, geopunt

Het 18de -eeuwse weefsel blijft vrijwel ongewijzigd tot het midden van de 19de eeuw. Op de atlas der Buurtwegen en de kaart van Popp blijken er zich geen wijzigingen in het landschap voor te doen.

In het midden van de 19de eeuw doen zich weinig wijzigingen voor aan het gebied. Een lichte verdichting langs de assen, Atlas der Buurtwegen 1841 & Kaart van Popp ca. 1850, geopunt

De bevolkingstoename na WOII brengt een verdichting van de kern met zich mee. Het terrein tussen de Pastoriestraat en de Kasteelstraat wordt verkaveld. Ook de Kerkstraat wordt verkaveld. Ter hoogte van Blereghem ontstaat een enorme verdichting langs de Brusselstraat.

In 1971 start de ontwikkeling van de wijk rond de Blakmeershoeve. In het noorden breidt het centrum verder uit langs de Fooststraat.

In de jaren 1990 zet de uitbreiding naar het noorden via de Fooststraat zich voort en breidt deze zich uit langs de Brukersebaan tot aan de Brusselstraat die daardoor niet langer enkel een verbindingsweg is. Er ontstaat een enorme verdichting rond de Boonhofwijk langs de Brusselbaan. Ook de Fosseelstraat wordt dichtgebouwd. Aan het uiteinde van de Kasteelstraat enorme verdichting door de verdere verkaveling langs de Blakmeershoeve of het 'Hof ten Blakmeers'. Via de Bellestraat ontwikkelt zich ook een verdichting naar het zuiden toe.

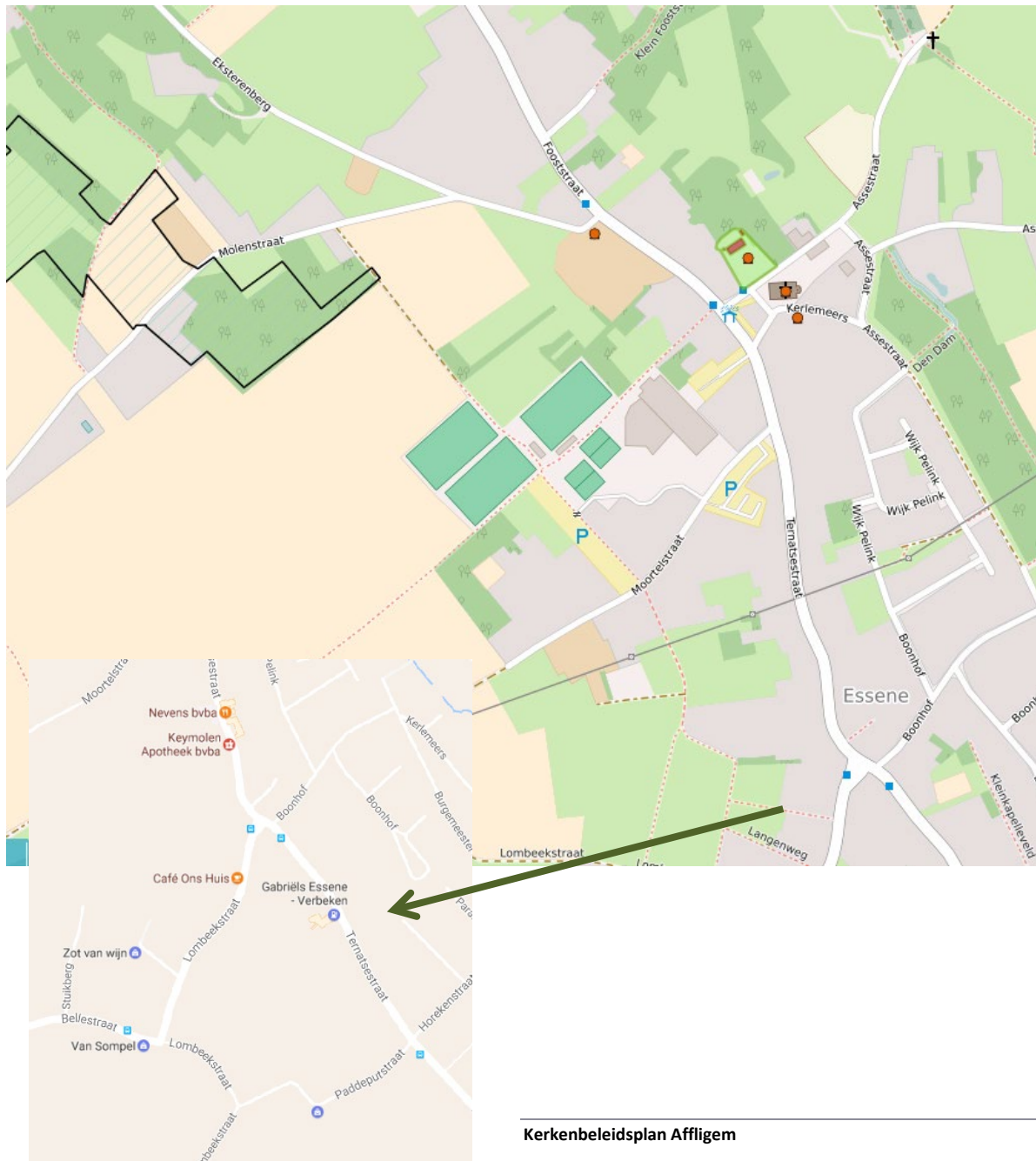
Luchtfoto 1971 naast luchtfoto jaren 1980, in 1971 start de ontwikkeling van de Blakmeerswijk en lichte verdichting naar het noorden via de Fooststraat. In de jaren 1979-1990 ontstaat de wijk rond de Blakmeershoeve, geopunt

In de jaren 2000 neemt de bebouwde oppervlakte verder toe met de uitbreiding van de wijk rond de Blakmeershoeve naar het noorden toe en verdichting van de wijk rond Geukenshage.

In 2015 wordt het bestaande weefsel verder dichtgebouwd.

Luchtfoto's uit 2003 en uit 2015: Verdere verdichting ten noorden van wijk Blakmeers, geopunt

Handelszaken/horeca

- Zeer beperkt
- Concentratie langs de Ternatstraat ter hoogte van de wijk Pelinck op de kruising met de Lombeekstraat: Congrescentrum De Montil, Frituur de boerenschuur,...

Ontsluiting

- E40 vlakbij
- Bushaltes voor de deur

Erfgoed in directe omgeving

- Pastorie
- Bastaertshoeve
- Ankerhof
- Bellemolen

Recreatie

- Voetbalclub EMI Essene
- KAJ Essene

Wandelingen

- H. Roselethwandelpad (10 km)
- R. Mertenswandelpad

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

Frequentie erediensten

- > Elke zondag van de maand eucharistieviering om 09u00
- > Eucharistievieringen op sommige weekdays
- > Gebedsvieringen

Aantal gelovigen aanwezig

- > 50

Doopsels

- > Ja, alternerend met de andere parochies
- > Gemeenschappelijk/individueel

Communies en vormsels

- > ja

Huwelijken

- > Ja

Uitvaarten

- > Ja

Andere vieringen

- > Catecheseactiviteiten
- > Schoolvieringen
- > Vieringen lokale verenigingen
- > Jaarlijkse eucharistieviering met de broederschap van de heilige Antonius

Openingsuren

- > Open bij erediensten

Niet-pastoraal gebruik

- Concerten van ORGELKRING AFFLIGEM op het recent gerestaureerde en beschermde Van PETHEGHEM Orgel.
- Concerten door andere initiatieven (muziekschool, serviceclubs, privaat concert en andere

2.2. Sint-Michielskerk in Hekelgem

2.2.1. Identificatie

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Adres

Kerkstraat z.n.
1790 Hekelgem

Beheerder

Kerfabriek Sint-Michiel

Beschikbare gegevens

Parochiekerkenbevraging CRKC
Rapport monumentenwacht 2007 (interieur)
2014 (exterieur)

Pastorale zone

Federatie Liedekerke

Bouwkundige gegevens

Bouwjaar 12de -begin 13de eeuw
Architect /

Stijl Romaans, gotiek, neogotiek
Restauratie: /

Situering

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Beschrijving

Afhankelijk van de abdij van Affligem, vormde samen met Essene slechts één parochie tot het derde kwart van de 13de eeuw.

In zijn huidige vorm, resultaat van verschillende bouwcampagnes en restauratie, vertoont de plattegrond een vierkante romaanse westtoren (12de of begin 13e eeuw) met zuidelijk traptorentje (19de-eeuws?), een vroeg-gotische middenbeuk van vier traveeën op zuilen (13de eeuw), verbrede neogotische zijbeuken met zijkapellen van 1917-1919, een laatgotisch transept en een neogotisch koor van twee rechte traveeën en een driezijdige apsis, en sacristieën die eveneens 1917-1919 werden opgetrokken onder leiding van architect Debuck.

Ruimtelijke en juridische context

Monument 20/06/1947

Bestemming/zone: woongebied met aansluitend woonuitbreidingsgebied

Accommodaties in en rond

Pastorie: Gelijkvloers ingericht als vergaderruimten en verdieping wordt verhuurd als woonst.

Kerkhof: nee

Plein: ja, rondom de kerk

Parking: ja

Bouwfysische toestand

Rapport Monumentenwacht?

Contexten

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/38827>

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De inventaris van het onroerend erfgoed beschrijft het kerkgebouw als volgt:

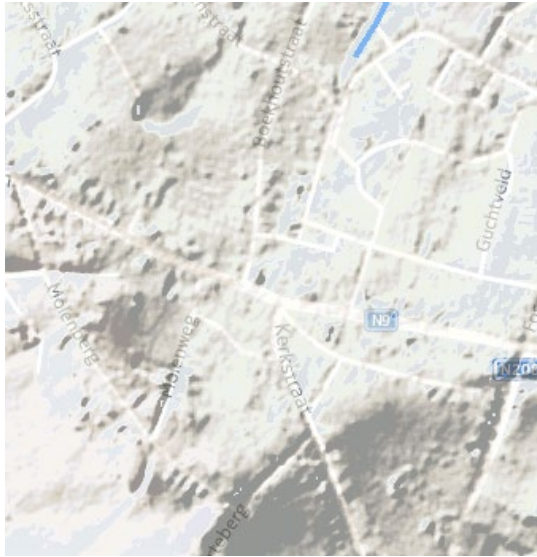
“Vierkante westtoren met romaanse onderbouw, afgeschuinde sokkel; korte haaks gestelde steunberen; vrij regelmatig verband en waterlijst ter halverhoogte; bovenverdieping en geknikt leien tentdak met kleine bol en peerspits uit het tweede kwart van de 18de eeuw (1736). Hoge (ingekaste?) rondboogdeur in de westwand, voorzien van een zware houten deur met horizontale hengsels. Hoge rondboog op imposten als verbinding tussen toren en beukruimte; balkenlaag onder de tribune en kruisribgewelf boven de tweede bouwlaag.

Vroeg-gotische middenbeuk geritmeerd door zuilen op een deels ingegraven veelzijdige sokkel; weggehakt kapiteel onder een achtzijdige abacus. Spitsboogarcaden. Bovenvensters in de vorm van herstelde oculi met gerestaureerd vierpastracé. Oorspronkelijk was de beuk afgedekt met een houten plafond; heden neogotische bakstenen kruisribgewelven op schalken. De noord- en zuidbovenmuren zijn geritmeerd door lisenen, verbonden door boogfriezen (onder huidige dakrand). Puntgevel op oostkant. Lager noordtranseptarm overdekt met spitstongewelf. Puntgevel met top- en schouderstukken; spitsboogvormige drie lichtvensters met afzaat; geprofileerde waterlijst die de venstervorm volgt. De puntgevel van de zuidtranseptarm vertoont geen waterlijsten maar is bekroond door middel van een beeldje van de patroonheilige.

Overwelfde zijbeuken en kapellen geritmeerd door smalle gekoppelde spitsboogvensters. Heropgericht koor (1917-1919).

Mobilair. Volks Sint-Michielsbeeld (17de eeuw); Twee biechtstoelen met Louis XIV inslag, gedateerd op de bandenrol, onder het gehistorieerd medaillon, met opschrift S. Maria, 1721 (noordzijbeuk) en S. Petrus, 17(3)2 (zuidzijbeuk);

Preekstoel met laat-barok inslag (19de eeuw); doopvont van de 15de eeuw en geelkoperen deksel met opschrift "me fecit A.F.V.C. ANNO 1772"."

Digitaal hoogtemodel van Hekelgem.
Essenbeek ligt in een dal tussen
verschillende heuvelruggen, Geopunt.be

Stedenbouwkundige ontwikkeling

Hekelgem

In 1974 en 1980 werden in de onmiddellijke omgeving van de abdij van Affligem een stenen bijl en een stenen pijlpunt uit het steentijdperk opgegraven. Uit de Keltische periode getuigen verschillende toponiemen. Uit de Romeinse periode munten en vaatwerk. De oude Romeinse baan loopt parallel met de huidige Brusselstraat.

De Hekelgemse dorpskern ontstond aan de bron van de Okaaibeek in de schaduw van de burcht van de heer van Hekelgem. Deze burcht gaat terug op de Frankische periode. Hier bevond zich het domein "Hakilo Heem", dat de oorsprong vormt van de hedendaagse benaming Hekelgem. De vesting diende mogelijk ook als strategische vesting bij de Denderovergang. De kerk was oorspronkelijk een villakerk en maakte deel uit van een domein met kasteel, een neerhof en een eigen kerk met oorsprong in de 10de eeuw. Te midden van de rechter zijmuur zit een spoor van een dichtgemetselde deur die verbinding gaf met het vroegere kasteel, nu half ondergronds door ophoging van de grond rond de kerk. Oorspronkelijk was het een dochterkerk van de parochiekerk van Asse, gesticht door de Heren van Asse of door hun leenheren, de graven van Leuven.

De Frankische naam Hakilo verwijst naar de Frankische aanwezigheid.

De naam van de parochie *Hecelengeim* wordt vermeld in een oorkonde uit 1105, waarbij de bisschop van Kamerijk de altaren van *Hecelengeim* en *Esshine* aan de abdij van Affligem schenkt. Hekelgem vormde samen met Essene slechts één parochie tot het derde kwart van de 13de eeuw.

Na het uiteenvallen van het Frankische Rijk werden er heerlijkheden gevormd. Hekelgem maakte deel uit van de heerlijkheid Asse, deel van het hertogdom Brabant. Hekelgem lag in het grensgebied met het graafschap Vlaanderen. Het gebied was een conflictgevoelige zone waarbij de plaatselijke bevolking dikwijls het gelag moest betalen. Zo werd het kasteel van Hekelgem in 1338 volledig verwoest. In 1356 werd er gevochten tussen Lodewijk van Male en hertog Wencelyn van Luxemburg waarbij de streek rond Affligem werd verwoest. In 1485 gebeurde hetzelfde door het Vlaamse leger dat tegen Maximiliaan ten velde trok. Van het belangrijk burchtcomplex is alleen de boerderijwoning overgebleven, het Hof ter Saele. Vanaf 1295 laat hertog Jan I van Brabant het hof ter Saele, dat nabij het kasteel werd

gebouwd, omvormen tot schepenbank van Affligem, de plaatselijke rechtbank. Boven de rondboogdeur van het huidige hof staat het jaartal 1643 gebeiteld.

De oprichting van de abdij van Affligem heeft een belangrijke impact gehad op het landschap van Affligem. De abdij was de motor van een landbouw- en ecologisch systeem en groeide uit tot één van de belangrijkste religieuze centra van West-Europa. De monniken van de abdij hebben de landbouwgronden in de gemeente en de omliggende streek uitgebreid en verbeterd. Moerassen werden gedempt en langs de waterlopen werden waterbeheersingswerken en spaarvijvers uitgevoerd. Toen de abdijbezittingen steeds verder uitbreiding namen, werden hoeven verpacht. De Blackmeershoeve was na het Hof ter Saele en het Hof ten Cauwenbergh (in het oosten aan de Brusselstraat (restaurant Belgor) Lemmekens Smid Hof) de belangrijkste pachthoeve van de abdij van Affligem in Hekelgem. Andere inkomsten kwamen van de verkoop van zandsteen uit de groeven van de abdij (bv. Meldert, Kravaalbos, Duivelsputten van Hekelgem), tot ver buiten de huidige landgrenzen. Onder impuls van de abdij werden nieuwe teelten, zoals druiven- en hopkweek, sterk uitgebreid.

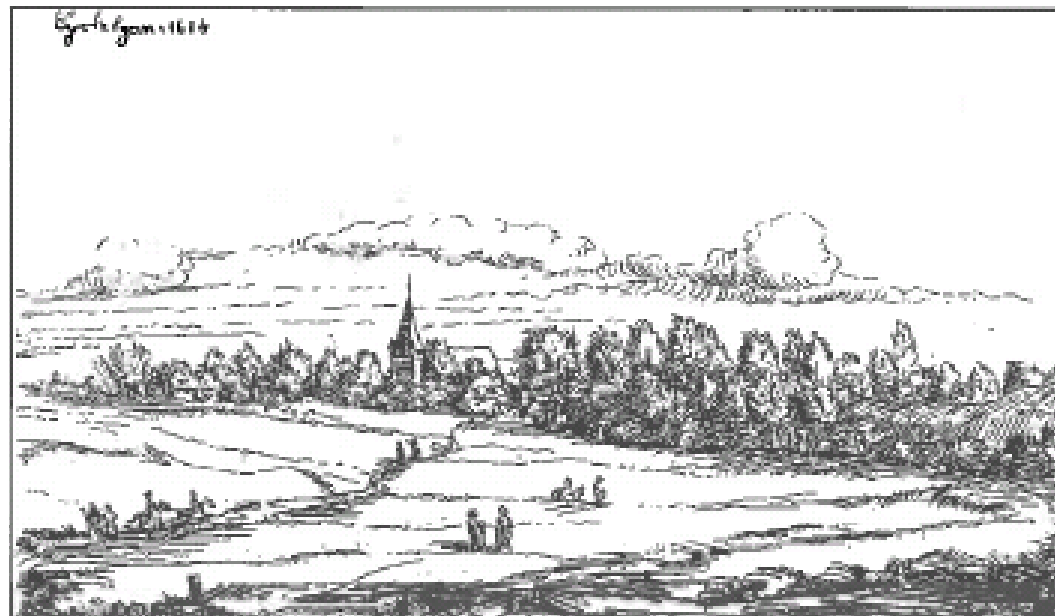
Het huidige Hof ter Saele, een voormalige pachthoeve van de abdij van Affligem, onroerend erfgoed

De 16de en 17de eeuw stonden in het teken van oorlog en verwoesting. In 1566 begon de beeldenstorm en in 1599 vielen Calvinistische troepen Hekelgem binnen op weg van Aalst naar Brussel. Na de verwoesting van de Elzas en Lotharingen door Lodewijk XIV (1679-1681) stuurt deze een leger naar onze streken. Op 16 en 17 januari 1684 worden een aantal dorpen, waaronder Hekelgem, door de Fransen platgebrand. In 1694 wordt er in Asse en omstreken opnieuw gemoord en gebrand.

Met het aanbreken van de Oostenrijkse Periode (1715-1795) in de 18de eeuw ontstond er opnieuw een periode van rust, welvaart en economische bloei.

In 1794 viel ons land terug in de handen van Frankrijk, maar de officiële afkondiging kwam er pas op 1 oktober 1795. De troepen gingen over tot plunderingen en roverij. Op godsdienstig vlak werden kloosters afgeschaft, kerken werden gesloten en kerkgoederen werden verkocht. In 1798 werden de kloostergoederen van de abdij Affligem verkocht aan derden.

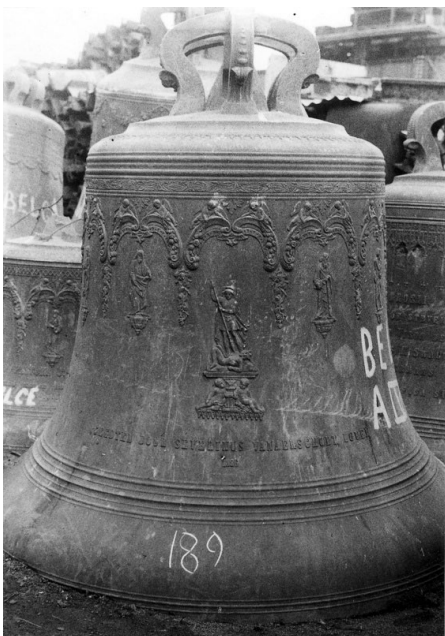
Elk dorpje was een kleine agrarische gemeenschap op zich, eerder arm en klein, met een beperkte infrastructuur. Sindsdien, en dan vooral sinds de tweede wereldoorlog, evolueerden de drie dorpen snel naar de half verstedelijkte, welvarende en dichter bevolkte gemeente die Affligem nu is.

‘Eyckelgom 1674’, ets met zicht op Hekelgem en omgeving, Fitzwilliam museum te Cambridge en J. De Grave, Gemeente Affligem

De kerk van Hekelgem afgebeeld als eenbeukige kerk op een figuratieve kaart met dertien stukken grond, gelegen in Hekelgem 1754, Cartesius

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de kerkklokken door de Duitse bezetter geconfisqueerd, KIK

Bouwgeschiedenis van de Sint-Michielskerk

Tot 1274 vormde Essene samen met Hekelgem één parochie, sinds 1105 onder het patronaat van de abdij van Affligem. De kerk was een villakerk waarschijnlijk in de 10de eeuw gebouwd op een motte en maakte deel uit van een domein met kasteel, een neerhof en een eigen kerk. Te midden van de rechter zijmuur zit een spoor van een dichtgemetselde deur die verbinding gaf met het vroegere kasteel, nu half ondergronds door ophoging van de grond rond de kerk. Oorspronkelijk was het een dochterkerk van de parochiekerk van Asse, gesticht door de Heren van Asse of door hun leenheren, de graven van Leuven.

In 1334, bij het zoveelste conflict tussen de graaf van Vlaanderen en de hertog van Brabant, werden de burcht en de bijhorende bouwwerken zoals de kerk en het Hof ter Saele zwaar getroffen. De burcht werd niet meer opgebouwd, het hof Ter Saele en de kerk wel. De huidige middenbeuk behoort tot deze heropbouwcampagne en dateert uit 1354. Omstreeks 1580 ging de kerk opnieuw in vlammen op. De daaropvolgende restauratiecampagne was afgerond in 1590 en in 1592 werd de eerste klok in de toren gehangen en later werden nog eens twee exemplaren toegevoegd. Dit maakt dat men tot 1630 nog over het *beelfroyt* (Belfort) sprak. Uit oude foto's blijkt dat bij het heroptrekken van de zijbeuken de ronde bovenlichten van het schip bijna volledig verborgen geraken achter de dakrand van de zijbeuken.

In 1794 viel ons land terug in de handen van Frankrijk, maar de officiële afkondiging kwam er pas op 1 oktober 1795. De troepen gingen over tot plunderingen en rooverij. Op godsdienstig vlak werden kloosters afgeschaft, kerken werden gesloten en kerkgoederen werden verkocht. In 1798 werden de kloostergoederen van de abdij van Affligem verkocht aan derden.

Rond 1800 werd de kerktoren opgehoogd en werd een nieuwe ronde trappenkoker toegevoegd in het zuidwesten van de toren.

In 1886 werden er nieuwe klokken gegoten bij het atelier van Severinus Van Aerschodt (1819-1885). Deze werden tijdens de Tweede Wereldoorlog geconfisqueerd door de Duitse bezetter.

De Sint-Michielskerk rond de eeuwwisseling. Let op de nog dichtgemetselde bovenlichten van het schip, KIK

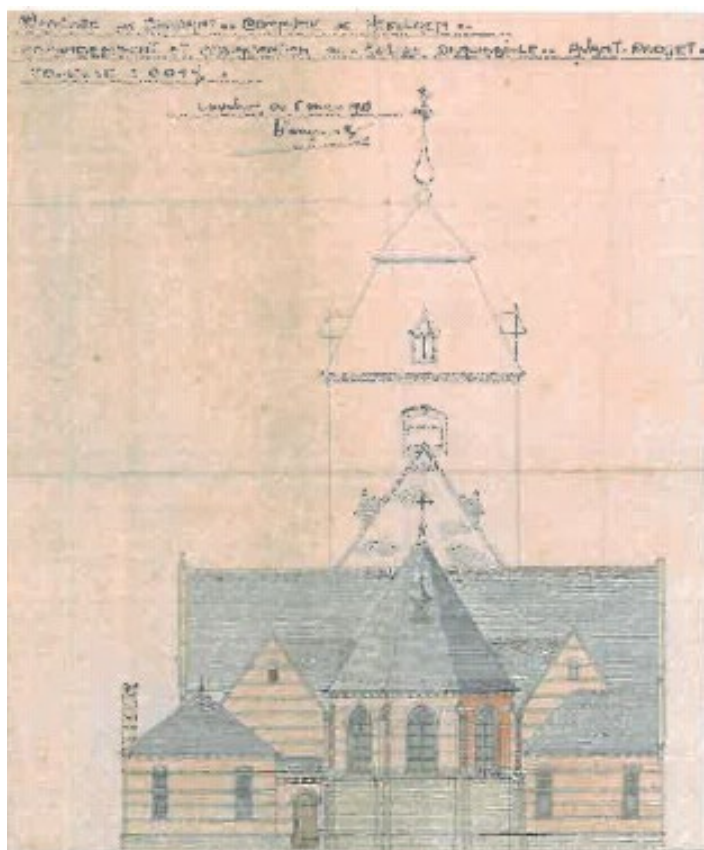
Uit foto's daterende uit het begin van de 20ste eeuw blijkt dat er nog een begraafplaats aanwezig was die werd afgesloten door een hoge kerkhofmuur. Tot 1923 werden overledenen rond de kerk begraven. Bij het aanleggen van een nieuwe vloer werden de grafstenen verwijderd en tegen de kerkmuur geplaatst. Het kerkhof werd in 1923 gesloten en vervangen door een gemeentelijk kerkhof verder uit de kern van de gemeente. Het volledige kerkhof werd daarbij ontruimd en de kerkhofmuur werd afgebroken.

In 1935 werd een figuratief glas-in-loodraam opgenomen in de openwerking boven het portaal. Dit werd geschonken door toenmalig pastoor Gustaaf Leysens.

Na de Eerste Wereldoorlog bleek het kerkgebouw in slechte staat. Tussen 1917 en 1919 vond er een grote restauratiecampagne plaats onder leiding van architect De Buck. Daarbij werden de zijbeuken verlaagd zodat de bovenlichten weer vrij kwamen te liggen. Ook werden nieuwe sacristieën opgetrokken langs weerszijden van het koor.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de kerkklokken meegenomen door de Duitse bezetter. Deze werden in 1949 vervangen door drie nieuwe exemplaren. Ze werden in Doornik gegoten: Sint-Michaël 847 kg, Sint-Augustinus 1109kg en Heilig Hart van Jezus 1620 kg.

De kerk werd finaal gerestaureerd in de periode 1977-1978 en toen werd de kerkhaan, een werk van kunstsmid Herman D'Haese, toegevoegd. Bij de restauratie van de kerk werden alle grafstenen van de muren verwijderd, maar niet teruggeplaatst. Het interieur werd bijna volledig gedecapeerd, enkel de zijbeuken kennen nog een witte afwerkingslaag.

Restauratieplannen naar de hand van Achille De Buck, Provinciaal Archief

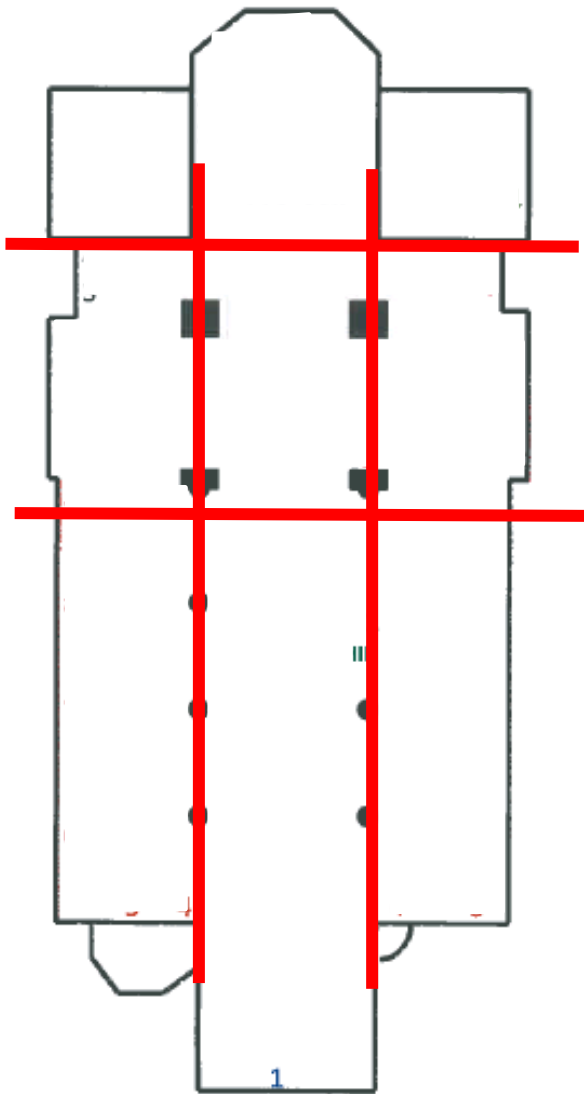
De kerk na haar restauratie. Let op de verlaagde zijbeuken, Delcampes

b) Architecturale mogelijkheden

Opdeling kerkgebouw

Het kerkgebouw heeft een plattegrond in de vorm van een Latijns kruis. Aan het hoofd de vierkante westtoren met daarachter de vroeg-gotische middenbeuk die wordt geritmeerd door spitsboogarcaden met neogotische bakstenen kruisribgewelven op schalken. De lagere transeptarmen zijn overdekt met een spitstongewelf. Aansluitend op het schip bevinden zich de overwelfde zijbeuken en kapellen. Het schip wordt afgesloten door het koor met driezijdige koorafsluiting en geflankeerd door sacristie en stooklokaal.

Gezien de kerk bijna volledig werd gedecapeerd is er geen artistieke samenhang tussen de verschillende onderdelen. De aankleding van het interieur wordt gevormd door een samenstelling van historische stukken. Het meubilair omvat onder meer twee biechtstoelen met Louis XIV inslagen en een preekstoel met laat-barokke inslag.

Mogelijke opdelingsassen

Voorzieningen

Sanitair	Aanwezig, maar aan vernieuwing toe
Verwarming	Verwarming via mazoutbranders, aan vernieuwing toe. De warme lucht wordt via een grote pijp via de sacristie in de kerkruimte geblazen. De verwarmingsketels zijn verouderd, onbetrouwbaar en vallen vaak uit, daarom moeten zij ook dringend vervangen worden.
Verlichting	Vernieuwing verlichtingsinrichting is noodzakelijk (geen halogeen, geen LED)
Keukenvoorzieningen	Niet aanwezig
Audiosysteem	Aanwezig, voldoende voor erediensten maar aan vervanging toe
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Gedeeltelijk rolstoeltoegankelijk
Diefstal- brandbeveiliging	en Geen diefstalbeveiliging, branddetectie met sproeier in stooklokalen
Bliksembeveiliging	Aanwezig
GSM-operatoren	Niet aanwezig

Uitbreidingsmogelijkheden

De kerk maakt integraal deel uit van een RUP herinrichting van site dorp.

Het kerkgebouw ligt op een groot langwerpig perceel. De verbondenheid tussen kerk en historische pastorie is nog visueel aanwezig. Vlak naast de kerk bevindt zich de parking met daarnaast het nieuw opgerichte Woonzorgcentrum Van Lierde.

Er is geen uitdrukkelijk christelijk beeldprogramma aanwezig.

Gezien de kerk bijna volledig werd gedecapeerd is er geen artistieke samenhang tussen de verschillende onderdelen. Gezien er geen artistieke samenhang meer is tussen de verschillende onderdelen van het kerkgebouw kan het bouwwerk indien nodig in verschillende zones opgedeeld worden. Zo kunnen het koor, de zijbeuken en het schip als afzonderlijke entiteiten opgesplitst worden.

c) Bouwfysische toestand

Exterieur

In 2002, 2009 en 2014 werden door Monumentenwacht een aantal aanbevelingen gedaan. Een aantal daarvan werden geheel of gedeeltelijk uitgevoerd. Werden uitgevoerd: een brandblusinstallatie boven de verwarmingsketel, aanbrengen van loopbruggen op de zolder, reinigen van goten, herstelling van de schouw van de sacristie, schilderen van het buitenschrijnwerk, plaatsen van duivenwering, vernieuwing van het dak van het zuidelijk zijaltaar en de zuidelijke zijbeuk, grondige herstelling van glasraam Sint Michiel.

Dringende aanbevelingen: Voor de optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid van de toren en de dakkapellen moet er een loopbrug/bordes geplaatst worden met bijhorende ladder. Alle dakvlakken aan de zuiderkant (hoofdbeuk, zijbeuk, dwarsbeuk) en dat van de westelijke sacristie zijn dringend te vervangen. Het dak van de toren vertoont gaten. De standpijpen voor de regenwaterafvoer van de daken zijn dringend aan vervanging toe. Voor de afvoer van de fecaliën van het toilet is er dringend een oplossing gewenst. Alle glasramen van de zijbeuken zijn aan een grondige restauratie toe.

Interieur

In 2007 werd door Monumentenwacht een inspectie uitgevoerd. Aan een aantal dringende aanbevelingen werd voldaan: de restauratie van alle gepolychromeerde beelden, restauratie van de hoge kasten in de sacristie, de herstelling van de vloer in de sacristie, volledig herschilderen van het interieur, plaatsen van toilet.

Dringende aanbevelingen: De bestaande verlichting overschakelen naar led-verlichting. Het orgel is een oud elektronisch orgel dat het af en toe laat afweten. Vervangstukken zijn niet te vinden. Een vervanging van het orgel dringt zich op. Dit wordt bekeken in functie van een eventuele herschikking van de stoelen en herlocatie van het koor in de kerk. De verwarming van de kerk gebeurt met warme lucht. De warmte van twee mazoutbranders wordt door een grote pijp via de sacristie in de kerkruijmtte geblazen. De pijp in de sacristie is zeer dringend aan herstel toe, het warmteverlies is enorm. De verwarmingsketels zijn verouderd, onbetrouwbaar en vallen vaak uit, daarom moeten zij ook dringend vervangen worden.

Uitgevoerde werken

- 2017: Onderhoud en herstelling van 9 glasramen in de zuidelijke zijbeuk
- 2020: Installatie nieuw kerkorgel
- 2021: Ontroesten + schilderen van metalen onderdelen van de luidbruggen- en wielen van drie klokken in klokkentoren
- 2022: multifunctioneel programma-uurwerk APOLLO III + elektronische luidinstallatie MOVOTRON MODULAIR voor 4 klokken

Geplande investeringen

- 2024-2025:
  - o reinigen toren kerk en afdichting openingen (zie inspectieverslag monumentenwacht pagina 6 ev.)
  - o onderhoud dakgoten en regenafvoerpijpen (zie inspectieverslag monumentenwacht pagina 15 ev.)
  - o schilderen metalen constructie-elementen (standpijpen en muurroosters)
  - o plaatsen duivenweringen galmgaten toren, netten, draadsystemen, en schilderen muurankers
  - o herstellen en schilderen van torenluiken

Aangezien een hoogtewerker gebruikt wordt is het opportuun en kostenefficiënt om van de gelegenheid gebruik te maken om de torenluiken te herstellen en te herschilderen. Tevens wordt bekeken en gevraagd om het gat in het dak van de toren te herstellen. (zie inspectieverslag monumentenwacht pagina 10 ev.)

Op 14 maart 2023 brachten monumentenwachters Van Der Auwera en Lembrechts namens Monumentenwacht – dienst erfgoed Vlaams Brabant – een inspectieonderzoek in de Sint-Michielskerk te Hekelgem wat resulteerde in een inspectierapport. De conditie van het gebouw (geklasseerd erfgoed) wordt in het verslag voor het hele gebouw en per rubriek weergegeven op een 6-delige schaal : de algehele toestand is “redelijk”; het onderhoud is “redelijk”; het risico op gevolgschade is “aanzienlijk” en de toegankelijkheid is “matig”.

Sinds de vorige inspectie (van 2019) zijn enkele werken uitgevoerd zoals schilderen van buitenschrijnwerk, restauratie van glas-in-lood beglazing en de ommuring.

Er dringen zich zeer dringend herstellingswerken en instandhoudingswerken op :

- op verspreide plaatsen zijn lekken aan de leien-dakbedekking
- er is een aanzienlijk lek aan de toren dat vergroot is sinds vorige inspectie én dat leidt tot schade aan de dakstructuur en -constructie
- dakkapellen zijn beschadigd
- goten en afvoeren vertonen lekken; metalen beugels zijn verroest
- de draagvloer van de sacristie boven de kelder vertoont structurele gebreken
- enkele scheuren in muren en plafonds worden gemonitord
- enkele glas-in-loodramen dienen te worden gerestaureerd

Op 7 februari 2017 vond een overlegvergadering plaats tussen de leden van het CKB en een vertegenwoordiging van de gemeente. Op de agenda stond toen o.a. de bespreking van de inspectie van de kerken door Monumentenwacht en het gevolg dat hieraan zou gegeven worden. De raad vraagt dringend een overleg met een vertegenwoordiging van de gemeente om hoger geschetste problematiek aan te kaarten.

De kaart van Ferraris toont een concentrisch centrum van waaruit wegen en velden zich voortzetten, Kaart van Ferraris 1771-1777, geopunt

2.2.3. Situering in de ruimtelijke omgeving

De kaart van Ferraris toont een concentrisch centrum van waaruit wegen en velden zich voortzetten. Historische dorpskom is nog duidelijk aanwezig in het landschap met ten noorden van de Kasteelstraat het kerkcomplex en ten zuiden het voormalige hofcomplex. Sinds 1704, bij het aanleggen van de Nieuwe Steenweg, werd de grens van Hekelgem dorp meer naar het noordoosten verschoven met lintbebouwing verder langs de Kasteelstraat en de Kerkstraat. De kaart toont verder een sterk ontgonnen gebied met weinig bos, maar voornamelijk akker en veldcomplexen. Enkel met Hof Blakmeers is een groot boscomplex verbonden.

De situatie blijft onveranderd tot het midden van de 19de eeuw. Ten noorden van het centrum, langs de Kerkstraat, werd nog een hoevecomplex opgericht, bestempeld als de Gulden Boom. Ook ten zuiden, langs de Bellestraat ontwikkelde zich een nieuw hoevecomplex.

Atlas der Buurtwegen 1841 & Kaart van Popp ca. 1850, geopunt

Het begin van de 20ste eeuw – en dan vooral na WO I – kenmerkt zich door een economische bloei. De hiermee gepaard gaande bevolkingstoename zorgt voor een verdichting van de kern:

- Blok tussen Pastoriestraat en Kasteelstraat verkaveld en verkaveling van de Kerkstraat.
- Ter hoogte van Iereghem enorme verdichting langs de Brusselstraat.

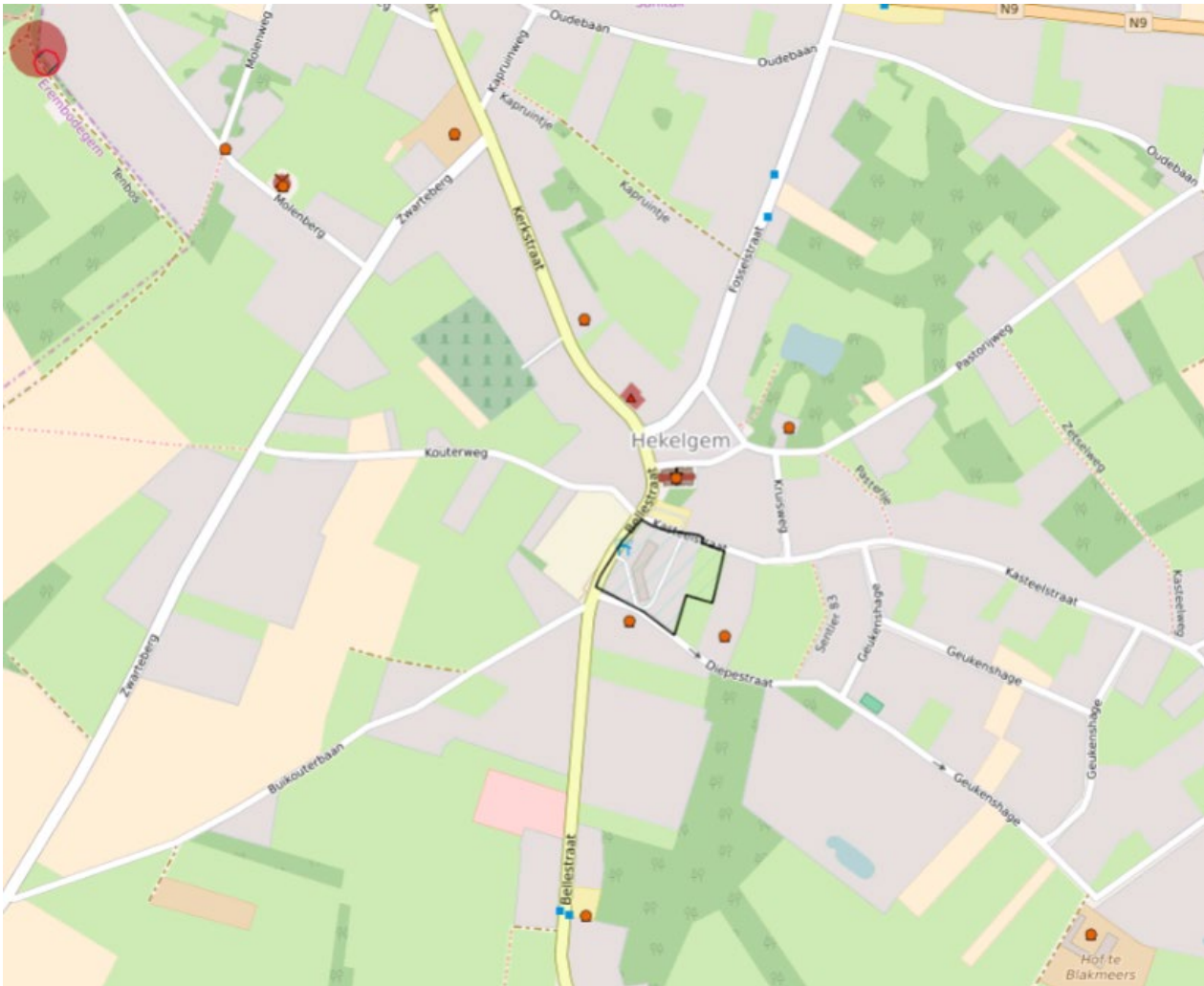
In de jaren 1980-1990 zet de verdichting zich voort en is het de beurt aan de Fossilstraat. Ook aan het uiteinde van de Kasteelstraat doet zich een enorme verdichting voor met de verkaveling langs de Blakmeershoeve. Tot slot nog verdere verdichting naar het zuiden via de Kerkstraat.

Luchtfoto 1971 naast luchtfoto jaren 1980, geopunt

Jaren 2000: verdere verdichting ten noorden van wijk Blakmeers en verdichting van het bestaande weefsel.

Huidige omgeving

Hand

Concentratie via de Brusselstraat en in het centrum via de Kerkstraat

Onderwijs:

Sint-Vincentiuschool Hekelegem

Zorgcentra:

Woonzorgcentrum Van Lierde

Erfgoed in directe omgeving:

De middenbeuk van de Sint-Michielskerk

De Oude Molen

De pastorie

Recreatie:

Chiro Hakilo

Pajottenwandelingen

H. Roselethwandelpad (10km)

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie Pastoraal gebruik

Frequentie erediensten

- > Elke zondag van de maand eucharistieviering om 09u00
- > Eucharistievieringen op sommige weekdaysGebedsvieringen

Aantal gelovigen aanwezig

- > 50

Doopsels

- > Ja, alternerend met de andere parochies
- > Gemeenschappelijk/individueel

Communies en vormsels

- > ja

Huwelijken

- > Ja

Uitvaarten

- > Ja

Andere vieringen

- > Catecheseactiviteiten
- > Schoolvieringen
- > Vieringen lokale verenigingen

Openingsuren

- > Open bij erediensten

Niet-pastoraal gebruik

Concerten muziekacademie

2.3. Sint-Jan Evangelistkerk in Teralfene

2.3.1. Identificatie

<p>We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.</p> <p>Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.</p>	<p>Adres Driesstraat 1 1790 Teralfene</p> <p>Beheerder Kerfabriek Sint-Jan-Evangelistkerk</p> <p>Beschikbare gegevens Parochiekerkenbevraging CRKC Rapport monumentenwacht 2017</p> <p>Bouwkundige gegevens Bouwjaar 1652 Architect /</p>	<p>Contact CKB Ingrid Snel Klapstraat 62 1790 Affligem ingrid.snel@skynet.be</p> <p>Pastorale zone Federatie Liedekerke</p>	
<p>We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.</p> <p>Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.</p> <p>We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.</p> <p>Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.</p>	<p>Stijl Gotiek, neoclassicisme en neogotiek</p> <p>Restauratie: Geen grote restauratiecampagnes, wel goed onderhoud en kleine renovatieingrepen waar nodig</p> <p>Situering</p> <p>We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.</p> <p>Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.</p> <p>Beschrijving De kerk Sint-Jan Evangelist is een 19de - eeuwse kerk met neogotisch bakstenen schip op een zandstenen sokkel. De zijbeuken en het hoogkoor dateren van 1841. Er is ook een toren van 1895 en een zandstenen dwarsbeuk van 1652.</p>		<p>Ruimtelijke en juridische context Vastgesteld 5/10/2009</p> <p>Bestemming/zone: woongebied met aansluitend woonuitbreidingsgebied</p> <p>Accommodaties in en rond Pastorie: Intensief gebruik als vergaderruimte voor parochiale verenigingen en archief van de kerkefabriek. Tevens een stille ruimte voor gebedsmomenten in de winter voor de weekviering op woensdagavond</p> <p>Kerkhof: verdwenen Plein: ja, voormalige kerkhof ingegroend Parking: ja Sanitair: In de pastorie</p> <p>Bouwfysische toestand Rapport Monumentenwacht</p> <p>Contexten https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/38852</p>

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De inventaris van het onroerend erfgoed beschrijft het kerkgebouw als volgt:

“Gebouw van de 19de eeuw met nog neoclassicistisch getint koor, gedateerd 1841 en neogotisch schip met jaartal 1895. Baksteenbouw op een sokkel van zandsteen.

Integratie van de lagere laatgotische dwarsbeuk in zandsteenbouw, op de noordpuntgevel gedateerd 1652, met links het opschrift HPDV met omringende twijgjes en rechts de spreuk "Omnis Caro Foenum", monogram en spreuk van de toenmalige pastoor Peeter De Vleeschoudere; behouden spitsboogvenster met geprofileerde dagkant en afzaat, laatst genoemde steunend op een omlopende waterlijst; langs de boogrug, driuipijst met gestrekte uiteinden; groter zuidvenster, dat onderaan deels gedicht werd. Deze dwarsbeuk uit midden 17de eeuw was een vergroting van de vroegere éénbeukige gotische kerk uit de 14de eeuw waarbij ook later zijbeuken werden gevoegd.

Beelden (16de-eeuws en volkskunst); barok en neobarok meubilair (17de en 19de eeuw).”

Digitaal hoogtemodel van Terafene. Een landschap dat wordt vormgegeven door de aanwezige waterlopen, geopunt

Stedenbouwkundige ontwikkeling

Terafene

Eerste vermelding 1142-1186: juxta Alfnam, Alfene, naam van de Bellebeek.

De plaats was al bewoond in het late steentijdperk. Dit bewijst huisraad die in 1932 werd opgegraven op 150 meter van de Oude Dender op de Varent. Ook sporen van Gallo-Romeinse cultuur werden teruggevonden. Destijds liep in de omgeving van Terafene de Romeinse baan Asse-Eizeringen-Edingen. In onze streken werden veel Frankische voorwerpen gevonden (een zwaard in de Sint-Amanduskapel te Erembodegem). De naam "Affligem", dat de gemeentenaam is sinds 1980, komt van "Avilingo-heim", wat "het heem of de woning van Avilo" betekent.

Na de verdeling van het Frankische Rijk behoorde Terafene tot Lotharingen en later tot de Brabantergouw. In de 11de eeuw werd het Vlaams. De laatste heer was Frans Constant de Vicq de Cumptich die overleed in 1793. Terafene bleef behoren tot het graafschap Vlaanderen, meierij Erembodegem, tot aan de Franse Revolutie. Kerkelijk behoorde het tot het dekenaat Aalst, Bisdom Kamerijk en later Mechelen. Na de inlijving bij Frankrijk werd Terafene een gemeente van het departement van de Dijle.

Tijdens de 16de eeuw was ook Terafene het slachtoffer van veel beroerte. Zo werd de kerk in 1652 afgebrand. De periode tussen de godsdienstoorlogen en de vrijheidsgedachte. Het volk moest belastingen betalen om de oorlogen te kunnen bekostigen. Ook aan de abdij van Affligem werd gevraagd om voor een gedeelte van de kosten in te staan. Gedurende de tweede helft van de 16de eeuw werd Terafene geterroriseerd door benden beeldenstormers. Bij de tweede oprukking van de plunderingen werden de kerkornamenten in veiligheid gebracht.

Ondanks de nabijheid van de Dender en het spoorwegknooppunt Denderleeuw waar tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebombardeerd, bleef Terafene relatief gespaard. Tot mei 1940 stond op de Schettenberg een houten windmolen, maar die werd door de aftrekkende Engelsen in brand gestoken.

In 1745 werd ons land binnengevallen door koning Lodewijk XV, met als gevolg dat ons land drie jaar door de Fransen werd bezet. Bij de Brabantse Omwenteling werden de Oostenrijkers in 1789 door patriottenlegers verdreven en op 11 januari 1790 werd onze onafhankelijkheid uitgeroepen.

Op 1 oktober 1795 werden de provincies ingelijfd bij Frankrijk. Terafene kwam terecht in het departement van de Dijle, en werd dus Brabants. De kloosterlingen werden weggejaagd en deze vonden hun onderkomen bij kennissen en familie. Ook hier te Terafene zaten kloosterlingen verscholen. Er had ook een uitdrijving van monniken plaats in de abdij Affligem, die in 1797 geheel geplunderd en verwoest werd. De klokken van onze kerk werden door de Fransen in beslag genomen en de meubelen werden openbaar verkocht.

Elk dorpje was een kleine agrarische gemeenschap op zich, eerder arm en klein, met een beperkte infrastructuur. Sindsdien, en dan vooral sinds de tweede wereldoorlog, evolueerden de drie dorpen snel naar de half verstedelijkte, welvarende en dichter bevolkte gemeente die Affligem nu is.

Het kerkgebouw omstreeks de
eeuwwisseling, Delcampes

Bouwgeschiedenis van de Sint-Jan Evangelistkerk

Al vermeld in 1369 als kerkje met één beuk.

Na de verwoesting van de kerk in 1652 tijdens de godsdienstoorlogen werd ze in hetzelfde jaar heropgebouwd. De zandstenen gotische kruisbeuk dateert uit deze periode. Op de noordergevel staat het monogram van de toenmalige pastoor Petrus De Vleschoudere.

In de 19de eeuw werd de kerk vergroot en aangepast. Het koor en het gedeelte tot aan de kruisbeuk dateren uit 1841 en zijn opgetrokken in de neoclassicistische stijl. De toren en het achterste gedeelte van de zijbeuken dateren uit 1895 en zijn opgetrokken in neogotische stijl.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de klokken in beslag genomen door de Duitse bezetter.

Naar aanleiding van Vaticanum II werd de kerk volledig gewit waardoor de neogotische schilderingen zijn verdwenen.

Ontgraving van het kerkhof vond plaats in het laatste kwart van de 20ste eeuw.

Verdere informatie over de bouwgeschiedenis is niet gekend. Ook literatuuronderzoek heeft deze lacune niet kunnen verhelpen.

Collectie

Op het portiekvormige hoofdaltaar uit ca. 1700 stelt een schilderij van Godfried Maes de H. Johannes voor, die op het eiland Patmos het Boek der Openbaring schrijft. Het werk heeft twee zijpanelen: de stichter van de trinitariërs, die christenslaven vrijkoopt, en zielen die uit het vagevuur verlost worden door het dragen van de schapulier. In de kerk staan verder een barokbiechtstoel uit de 17de eeuw en een rocobiechtstoel uit de 18de eeuw. De kansel van 1839 maakte Andreas van den Houte. Het beeld Sedes Sapientiae is 15de - 16de - eeuws. De gotische Gekruisigde is 16de - eeuws, op een kruishout van 1870. Sint - Anna - ten - Drieën dateert uit de 16de eeuw. Uit latere eeuwen dateren andere houten gepolychromeerde beelden. De twee oudste glasramen dateren van 1896.

Voor de kerk ligt één van de kleinste kerkhoven van het Gemenebest in Europa. De graven zijn dezelfde als alle Engelse oorlogsgraven, waar ook ter wereld, en ze worden nog steeds onderhouden op vraag van de "Commonwealth

Wargraves Commission". Twee Engelse militairen liggen hier begraven: John Everard Upton, kapitein bij de Koninklijke Artillerie, en Harry Haigh, soldaat bij de Koninklijke Huzaren. De twee soldaten kwamen hier in mei 1940 om het leven toen hun eenheid zich terugtrok voor het oprukkende Duitse leger.

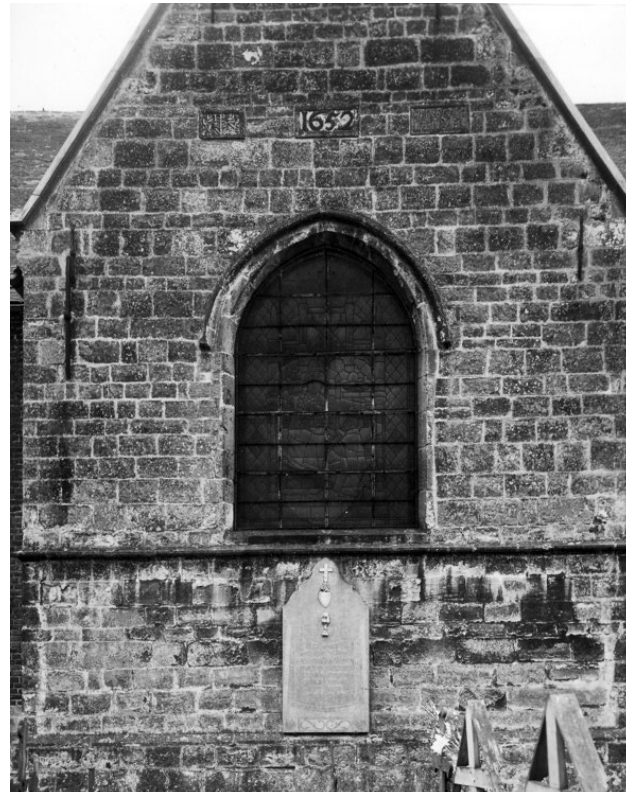

Merkwaardige biechtstoel van Van den Houte, KIK

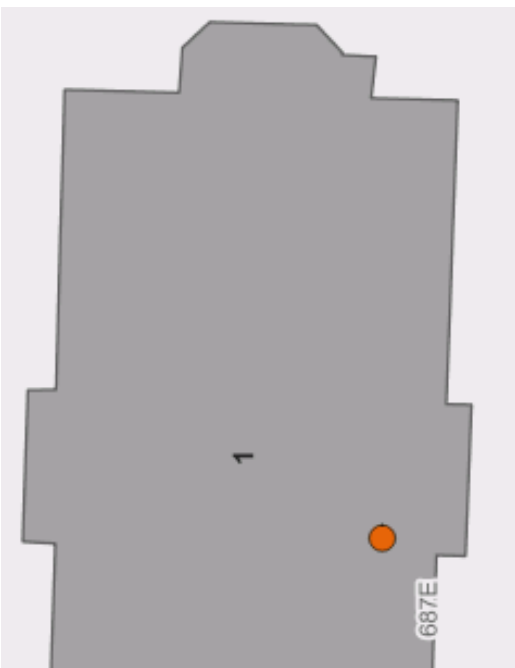
Johannes de Evangelist op Patmos toegeschreven aan Maes, Godfried de Jonge, KIK

Zoals blijkt uit de beschrijving van het kerkgebouw omvat het kerkgebouw waardevolle roerende goederen. Hoewel het kerkgebouw in de toekomst in gebruik blijft voor de eredienst, is er een overkomst met de erfgoedcel ZENDER om een digitale erfgoedinventaris op te maken aangezien dit nog niet voorhanden is.

Zicht op het koor in neoclassicistische stijl 1973,
KIK

Plattegrond Sint-Jan Evangelistkerk

b) Architecturale mogelijkheden

Opdeling kerkgebouw

De Sint-Jan Evangelistkerk kent een kruisvormige plattegrond. Aan het hoofd de westtoren met daarachter het schip met transept en aanleunende zijbeuken. Het achterliggende koor kent een driezijdige koorafsluiting. Langs weerszijden van het koor een aanbouw op een vierkante plattegrond: de sacristie en het stooklokaal. Het schip wordt geritmeerd door rondboogvormige scheibogen en overwelfd met een houten tongewelf.

Er is geen uitdrukkelijk christelijk beeldprogramma aanwezig.

Het oorspronkelijk neoclassicistische en neogotische interieur kent vandaag een monochrome beschildering. De aankleding van het interieur volgt geen uitgewerkt programma. Het oude barokke en classicistische meubilair werd teruggeplaatst binnen een anders kaal kerkgebouw.

Uitbreidingsmogelijkheden

De kerk ligt op een klein vierhoekig perceel. Het voormalige kerkhof is omgevormd tot grasperk. Aan de voorzijde van de kerk bevindt zich een klein speelpleintje met enkele speeltuigen. Voor de kerk werd een parking aangelegd.

Met het witten van de kerk is ook de beeldtaal verdwenen. Ook hier kan vrij eenvoudig een opdeling gemaakt worden zonder de beeldtaal van de kerk te verstoren. Gezien er geen artistieke samenhang meer is tussen de verschillende onderdelen van het kerkgebouw kan het bouwwerk indien nodig in verschillende zones opgedeeld worden. Zo kunnen het koor, de zijbeuken en het schip als afzonderlijke entiteiten opgesplitst worden.

d) Bouwfysische toestand

Exterieur

In 2023 liet de kerkraad een inspectie uitvoeren door Monumentenwacht, waarbij een aantal aandachtspunten en aanbevelingen werden geformuleerd. De kerk bevindt zich in een matige staat, voornamelijk door de daken maar er zijn ook gebreken aan andere onderdelen van de kerk. In het dak ontbreken er steeds meer leien waardoor er meerdere en grotere lekken ontstaan als resultaat, dit tast ook de dakstructuur aan. Door de toestand van het dak is eveneens de

torenspits is in slechte staat en de kruisen op de daken zijn zeer roestig. Er dienen zich dringende werken op om verdere problemen te vermijden.

Restauratiewerken tussen 2017 en 2025:

- Volledige bliksembeveiliging voor de kerk
- Voorzetramen aan de zijde van het speelpleintje (beveiliging en isolatie)
- Vervangen lampen naar LED-verlichting
- Vernieuwen klokkenluidsysteem

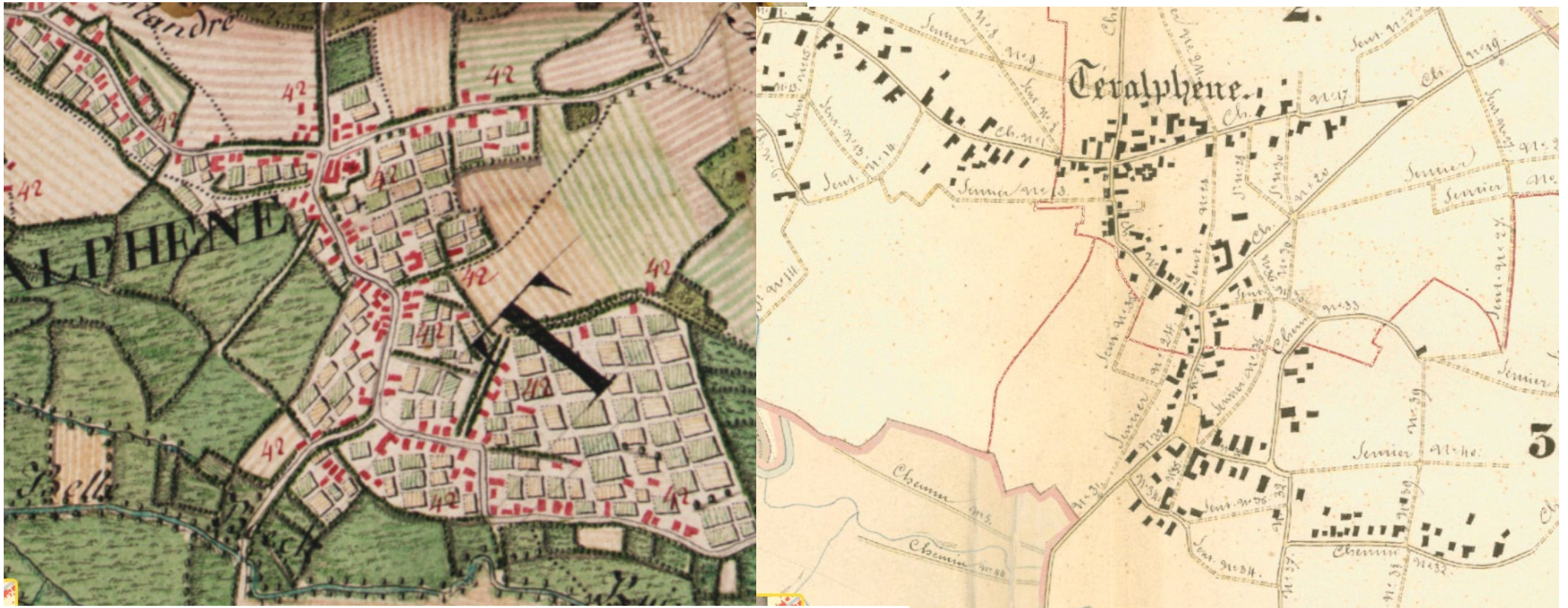
Gewenste investeringen

- Waterdicht maken dak en toren, herstellen andere, ontbrekende leien vervangen, herstellen ijzeren kruisen
- Plaatsen bijkomende voorzetramen
- Herstellen loskomende pleisterwerk in de kerk (gevolg van waterinsijpeling)
- Sanitair
- Beeldschermen in de kerk

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	Verwarming op gas (warme lucht), jaarlijkse keuring
Verlichting	Aanwezig, LED-binnenverlichting
Keukenvoorzieningen	Niet aanwezig
Audiosysteem	Aanwezig, voldoende voor erediensten
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Kerk is rolstoegankelijk, met uitzondering van het koor
Diefstal- en brandbeveiliging	Geen diefstalbeveiliging. Brandblussers aanwezig en gekeurd
Bliksembeveiliging	Aanwezig
GSM-operatoren	1 GSM-operator, ORANGE

2.3.3. Situering in de ruimtelijke omgeving

Kaart van Ferraris 1777 en Atlas der Buurtwegen 1841

Reeds in de 18de eeuw is Terafene een omvangrijk dorp dat wordt omsloten door bosgebied, akkers en weiland ten noorden van het centrum. Terafene heeft de typische kenmerken van de Denderdorpen: een langgerekt straatdorp langs de Dries- en Daalstraat. Deze beide straten hebben verschillende steegjes. Die steegjes ontstonden in de 19de eeuw toen de arbeiders van de Aalsterse textielindustrie hun huisjes bouwden in de tuinen van de ouderlijke woning. Pas in de 20ste eeuw wordt er ook op de flanken van de vallei, op de Schettenberg, gebouwd. Aan deze heuvel, een 40-tal meter boven het zeeniveau, begint het golvende landschap van het Pajottenland op de rechteroever van de Dender.

Luchtfoto 1971 en luchtfoto jaren 1980

Luchtfoto 2003 en luchtfoto jaren 2015

Handelszaken/horeca:

Concentratie langs de Potaardestraat en in het centrum langs de Driesstraat.

Ontsluiting:

Affligem heeft een directe aansluiting met de trein (station Essene-Lombeek) of via de stations Liedekerke of Denderleeuw ben je op wandelafstand van het centrum van Teralfene.

Bushalte voor het kerkgebouw

Onderwijs:

Basisschool Affligem

Erfgoed in directe omgeving:

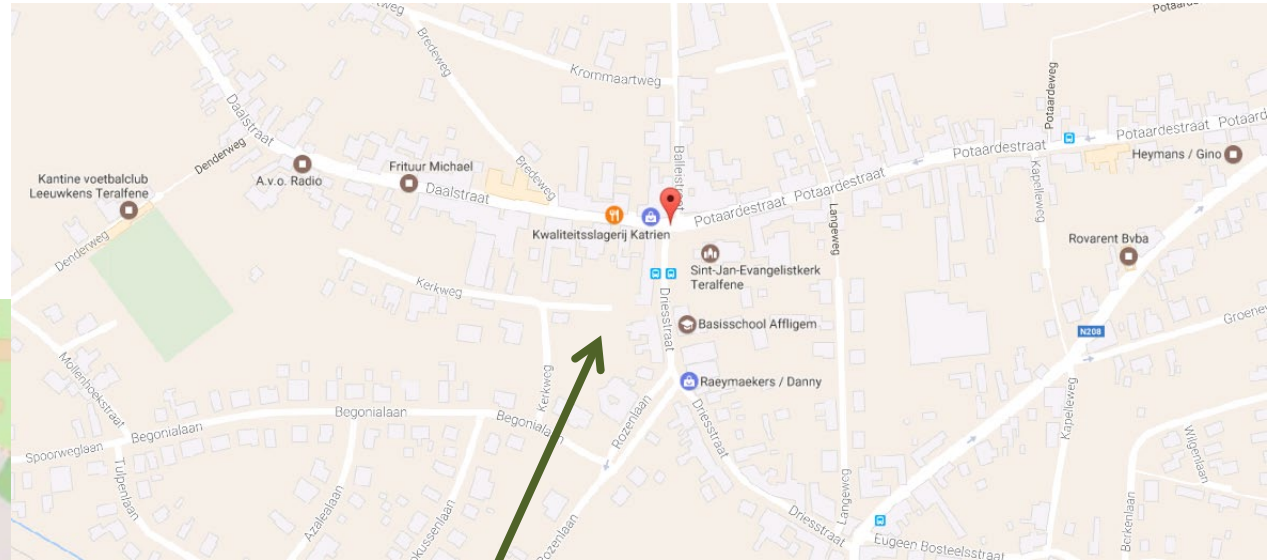
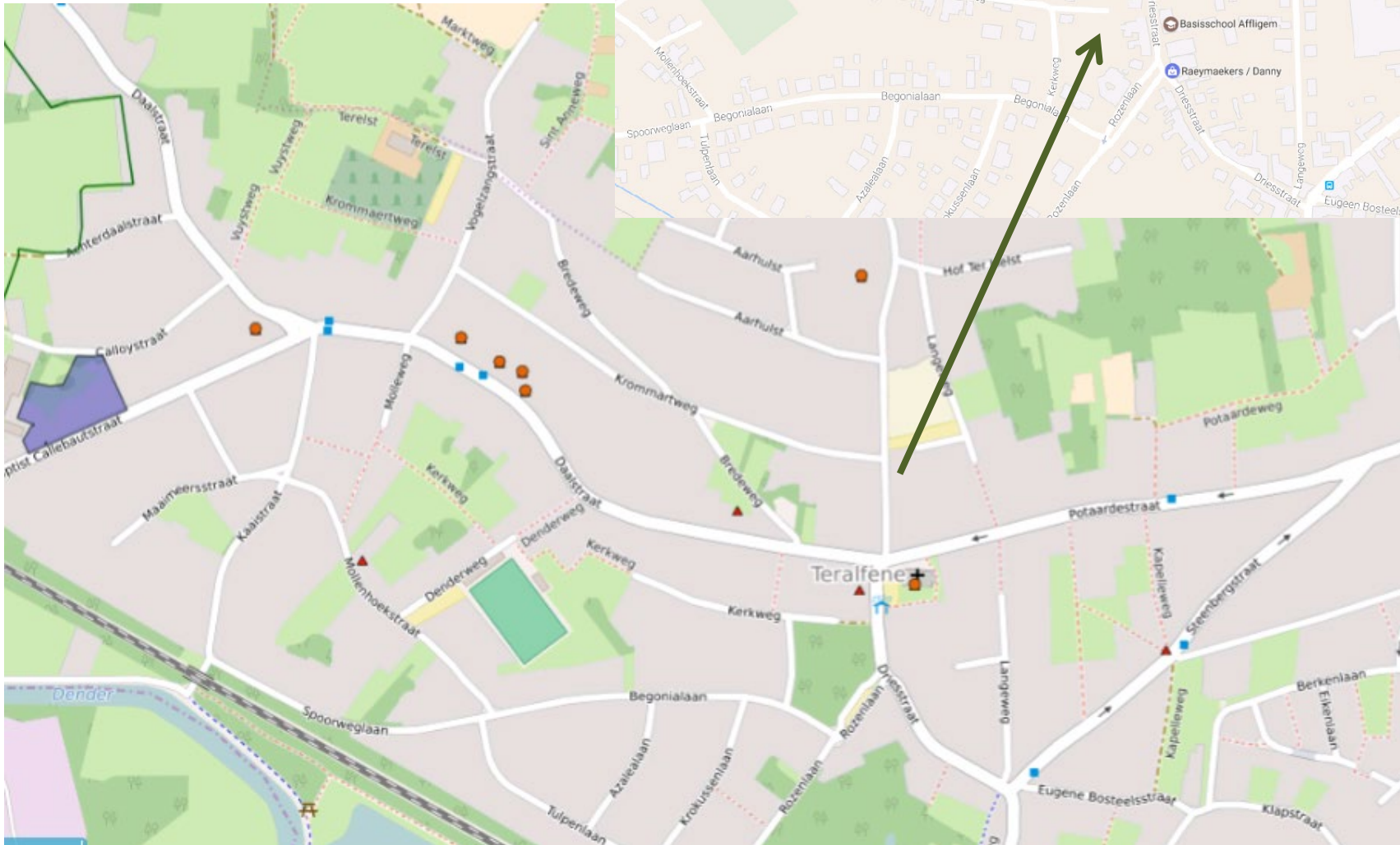
Geen monumenten, enkel vastgestelde objecten
Landschapsrelict Wellemeersen & Kapellemeersen

Recreatie:

Scouts en Gidsen Vlaanderen Ter Alwina
Voetbalclub Leeuwkens Teralfene

Wandelingen :

Harry Haighwandelpad (12 km)

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

Frequentie erediensten

- > Elke zaterdag van de maand eucharistieviering om 19
- > Eucharistievieringen op sommige feestdagen
- > Gebedsvieringen

Aantal gelovigen aanwezig

- > 40

Doopsels

- > Ja, alternerend met de andere parochies
- > Gemeenschappelijk/individueel

Communies en vormsels

- > ja

Huwelijken

- > Ja

Uitvaarten

- > Ja

Andere vieringen

- > Catecheseactiviteiten
- > Schoolvieringen
- > Vieringen lokale verenigingen
- > Maandelijkse sacramentprocessie
broederschappen Heilige
Drievuldigheid en de Heilige
Rozenkrans

Openingsuren

- > Open bij
erediensten

Niet-pastoraal gebruik

Naast de wekelijkse viering is de kerk ook de plaats waar er schoolvieringen doorgaan, alsook bezinningsavonden (sporadisch), concerten van culturele verenigingen, tentoonstellingen, ouderavonden en catechese. Verder is het de repetitielocatie voor het Sint-Janskoor en gebeuren er sporadisch ook rondleidingen door gidsen. Er bestaan ook 2 Broederschappen in Terafene (Broederschap van de H. Drievuldigheid en Broederschap van de H. Rozenkrans) die maandelijks een processie houden na de viering in de kerk.

- Participatie aan 'Open Kerken'-Dagen
- Tentoonstellingen
- Concerten
- Gespreksavonden
- Evacuatieplek voor scholen
- ...

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Essene	Onze-Lieve-Vrouwbezoekingskerk	Bestemd voor eredienst met nevenbestemming
Hekelgem	Sint-Michielskerk	Bestemd voor eredienst met nevenbestemming
Teralfene	Sint-Jan-Evangelistkerk	Bestemd voor eredienst met valorisatie

Conform het pastoraal plan wordt er gewerkt naar de oprichting van één parochie met één kerkfabriek die de materiële zorg behartigt voor de drie kerken in Affligem. Het pastorale plan voorziet een termijn van zes jaar om dit te verwezenlijken en te groeien naar een nieuwe werking met één geloofsgemeenschap binnen de pastorale zone 'Meander'. Vanuit de pastorale ploeg wordt er een concrete timing opgesteld wat de uitwerking van dit plan.

Vanuit het pastoraal plan en de bevraging hieromtrent, ontwikkelen we in de Sint-Michielskerk en de kerk van O.L.-Vrouw Bezoeking initiatieven die bijdragen aan geloofsverdieping. We zien naast de bestemming voor de eredienst een nevenbestemming **in de tijd** mogelijk en zullen dit de komende jaren onderzoeken. Eveneens werken we met de Sint-Michielskerk aan de samenwerking met de Sint-Pieter- en Paulusabdij van Affligem.

We ondernemen ook stappen om de nevenbestemming van de Sint-Michielskerk en de O.L.-Vrouw Bezoekingskerk vorm te geven. We stellen een werkgroep samen die het onderzoek en de concrete uitvoering van de nevenbestemming zal opvolgen en stimuleren. Deze werkgroep kan aangevuld worden met mensen die zich hiervoor willen engageren.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Enkele concrete actiepunten sommen we hierop:

- Toekomstvisie verder communiceren
- Stimuleren van nieuwe initiatieven, suggesties en activiteiten van passend gebruik.
- Participatietrajecten opstarten
- Selecteren van gepaste nevenbestemmingen.
- Zoeken naar partners om een structurele samenwerking aan te gaan.
- Uitwerken van duidelijke afspraken over wat wel en wat niet kan plaatsvinden in de kerk.
- Uitwerken van een complementair plan m.b.t. het pastoraal plan van de pastorale zone en de voorziene nevenbestemming van het kerkenbeleidsplan.

Vanuit het pastoraal plan en de bevraging hieromtrent, ontwikkelen we in de Sint-Michielskerk en de kerk van O.L.-Vrouw Bezoeking initiatieven die bijdragen aan geloofsverdieping.

Er worden stappen ondernomen om de valorisatie van de Sint-Jan Evangelistkerk verder vorm te geven. Het waarden van de kerk als plek waar de geloofsgemeenschap in al haar aspecten kan groeien staat hier voorop.

3.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Elk van de deelgemeenten kent nog een sterk verankerde geloofsgemeenschap. Dit blijkt onder meer uit de tradities die nog aanwezig zijn in de gemeente zoals de Sint-Antoniusviering in Essene, de driedaagse Sinksenkermis te Hekelgem en de processies van de broederschappen te Teralfene. Het verenigingsleven is op deze wijze nog sterk verbonden met de kerkgebouwen. Het voortzetten van deze tradities is dan ook noodzakelijk.

Onze-Lieve-Vrouw bezoekingskerk - Nevenbestemming

Investerings

- Restauratie van de stucplafonds die nu te droger zijn op vele plaatsen instabiel werden.
- Restauratie van de glasramen die vooral in het koor erg wankel zijn.
- Wegnemen in vele fasen van de verflaag uit de jaren 70 die overal de originele Faux Marbre motieven wegstopt.
- Investerings in geluidsinstallatie, lichtinstallatie en sanitair om de kerk geschikt te maken voor de culturele nevenbestemmingen die het bisdom graag wil ontwikkelen.
- Aanschaf van een verplaatsbaar altaar en lezernaars om dezelfde redenen .
- Restauratie van de vloer in het koor die op een aantal plaatsen kapot is .
- Grondig rationaliseren en brandveilig maken van de oude delen van de electriciteitsinstallatie .
- Voorzien van een kleine keuken en mobiele toog om recepties na evenementen mogelijk te maken .
- Camerabewaking toevoegen aan de huidige installatie om de kerk vaker open te kunnen stellen voor het publiek.
- Valorisatie en hertekening van hét kerkhof rond de kerk dat er tegenwoordig leeg en weinig esthetisch bijligt.

Acties

Voor de Onze-Lieve-Vrouw Bezoekingskerk zien we naast de bestemming voor erediensten een nevenbestemming in tijd mogelijk. We werken verder aan een samenwerking met de Sint-Pieter-en Paulusabdij van Affligem.

Nevenbestemming in de tijd zit in een beginstadium dankzij concerten van de Orgelkring Affligem op het recent gerestaureerde en beschermde Van Pethegem orgel. Deze kring is aangesloten bij de orgelgroep Pajottenland & Zennevallei waardoor de activiteiten van de kring regionaal verspreid worden.

Gezien de esthetische waarde vinden ook verschillende concerten door andere initiatieven plaats in het kerkgebouw (muziekschool, serviceclubs, privaat concert en andere).

In Affligem is een actieve gidsenkring aanwezig die de kerkgebouwen regelmatig opneemt in hun programma.

Zoals bleek uit de beschrijving van het kerkgebouw omvat het kerkgebouw waardevolle kerkelijke roerende goederen. Hoewel het kerkgebouw in de toekomst in gebruik blijft voor de eredienst kan een up-to-date inventaris van deze stukken hun toekomstig behoud verzekeren. Er zal een overkomst met de erfgoedcel ZENDER opgemaakt worden om een digitale erfgoedinventaris op te maken aangezien dit nog niet voorhanden is.

Sint-Michielskerk - Nevenbestemming

Investeringsen

- op verspreide plaatsen zijn lekken aan de leien-dakbedekking
- er is een aanzienlijk lek aan de toren dat vergroot is sinds vorige inspectie én dat leidt tot schade aan de dakstructuur en -constructie
- dakkapellen zijn beschadigd
- goten en afvoeren vertonen lekken; metalen beugels zijn verroest
- de draagvloer van de sacristie boven de kelder vertoont structurele gebreken
- enkele scheuren in muren en plafonds worden gemonitord
- enkele glas-in-loodramen dienen te worden gerestaureerd

Gezien de toren en het schip beschermd zijn als monument zal er een beheersplan opgesteld worden waarin de erfgoedwaarden van het kerkgebouw in beeld worden gebracht, een toekomstvisie wordt uitgewerkt en een fasering van de werken wordt opgenomen. Er zal een overkomst met de erfgoedcel ZENDER opgemaakt worden om een digitale erfgoedinventaris op te maken aangezien dit nog niet voorhanden is.

Acties

Voor de Sint-Michielskerk zien we naast de bestemming voor erediensten een nevenbestemming in tijd mogelijk. We werken verder aan een samenwerking met de Sint-Pieter-en Paulusabdij van Affligem.

Sint-Jan-Evangelistkerk – Eredienst met valorisatie

Investeringsen

- Waterdicht maken dak en toren, herstellen van mankementen, leien die ontbreken vervangen, ijzeren kruisen herstellen,...
- Eventueel bijkomende voorzetrampen
- Loskomend pleisterwerk herstellen in de kerk (komt door waterinsijpeling)
- Module voor sanitair
- Beeldschermen in de kerk

Acties

De huidige werking wordt voortgezet, er worden stappen ondernomen om alvast de valorisatie van de kerk vorm te geven.

Zoals bleek uit de beschrijving van het kerkgebouw omvat het kerkgebouw waardevolle kerkelijke roerende goederen. Hoewel het kerkgebouw in de toekomst in gebruik blijft voor de eredienst, is er een overkomst met de erfgoedcel ZENDER om een digitale erfgoedinventaris op te maken aangezien dit nog niet voorhanden is.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van aartsbisdom Mechelen-Brussel en door de gemeenteraad.